

ORKLAND
KOMMUNE

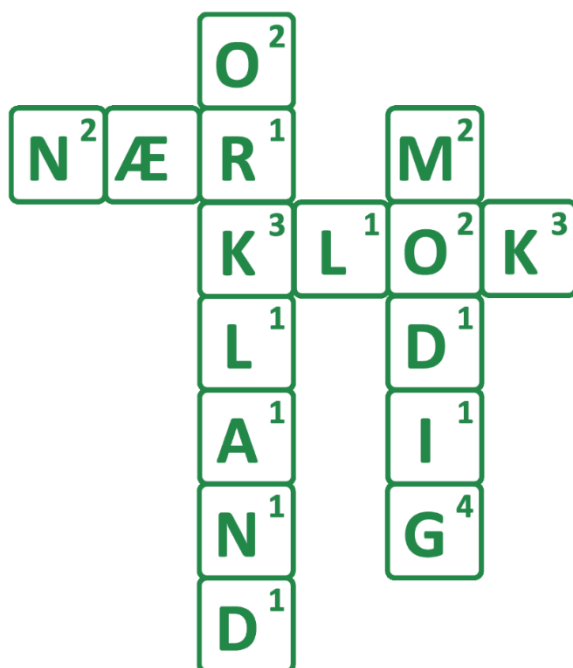

Temaplan Næring og Landbruk

Formannskapetets høringsforslag 14.06.2023

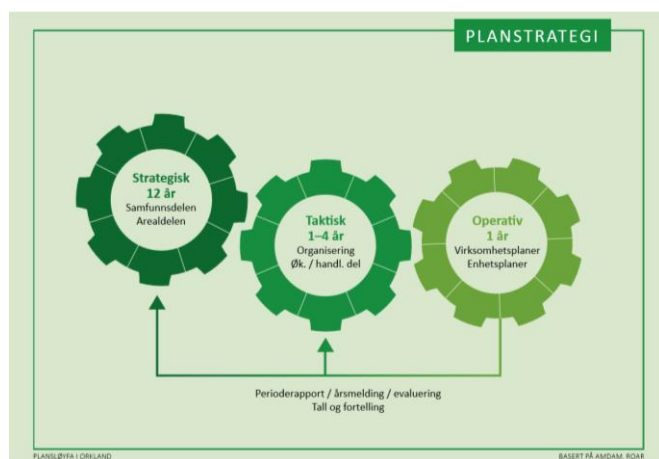
Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	3
2. Sammendrag.....	4
3. Bakgrunn og situasjonsbilde.....	5
3.1. Formålet med planen.....	7
3.2. Hva har vi av næring i Orkland?	7
3.3. Hva har vi av landbruk i Orkland?	15
3.4. Forankring av temaplanen	18
3.5. Viktige samarbeidspartnere for kommunen i næringsutviklingsarbeid	18
3.6. Strategiske og regionale næringsplaner	19
3.7. Handlingsplan for landbruket i Trøndelag 2022-2025.....	20
4. Sentrale og lokale føringer	20
4.1. Lovverk og føringer fra sentrale myndigheter.....	20
4.2. Regionale og lokale føringer.....	21
4.3. FNs bærekraftsmål - fra globalt til lokalt.....	21
5. Mål og tiltak næring.....	24
5.1 Hovedmål for kommunens næringsarbeid:	24
5.2 Prioriterte strategier og tiltaksområder næring:	24
6. Mål og tiltak landbruk.....	28
6.1 Hovedmål landbruk:	28
6.2 Prioriterte delmål innenfor landbruk.....	29
7. Forventede resultater og konklusjon for næring og landbruk.....	34
Vedlegg. Landbruket i Orkland	35

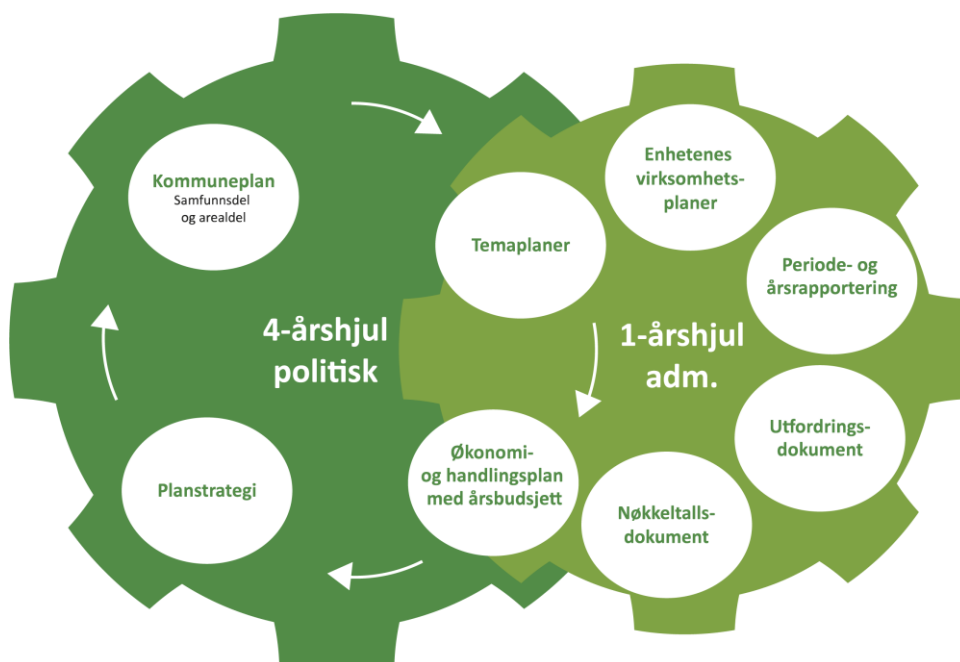
1. Innledning

For å få et enkelt og godt kommunalt plansystem må det være sammenheng mellom kommunens ulike planer. Temaplaner er plassert mellom strategisk og taktisk nivå, det vil si mellom samfunnsdelen og økonomi- og handlingsplanen. Temaplanene belyser og gir kunnskap om utvalgte fag- og temaområder. Temaplanene inneholder en handlingsdel med prioriterte tiltak. Dersom gjennomføring av tiltak har økonomiske konsekvenser, vil disse tiltakene behandles som innspill i budsjettarbeidet.

Figur 1 Plansløyfa i Orkland

Samfunnsdelen legges til grunn for alt arbeid og videre utvikling av kommunen. Den er styrende for prioriteringer i økonomi- og handlingsplan og øvrige planer. Økonomi- og handlingsplan med årsbudsjett utgjør kommuneplanens handlingsdel.

Figur 2: Plan og styringssystem

Figuren viser hvordan Orkland kommune skal ha et sammenhengende plan- og styringssystem inndelt i 4-årshjul og 1-årshjul. De strategiske plandokumentene og prosessene er plassert i det fireårige løpet. Det innebærer at den langsiktige delen av kommuneplanen (samfunnsdelen) bør oppdateres minst en gang i fireårsperioden. Dette er spesielt viktig i oppstarten av kommunen - et førstegenerasjons planverk. De to årshjulene virker sammen, og er gjensidig avhengige av hverandre. Økonomi- og handlingsplanen blir selve «navet» i systemet, der strategier og temaplaner følges opp av tiltak og handling som prioriteres i årsbudsjettet. Alle temaplaner publiseres på et eget «planområde» på hjemmesida, og mer informasjon om kommunens planer og plansystem finnes her: <https://www.orkland.kommune.no/planer>

2. Sammendrag

I Orkland har vi et variert næringsliv og lange tradisjoner innenfor både industri og landbruk. Temaplanen gir oversikt over hva Orkland har av næring og bransjer. Planen prioriterer strategier og beskriver tiltak som grunnlag for ønsket utviklingstrekk. Planen skal være grunnlag for kommunens styring og prioriteringer innenfor næring og landbruk i tiden fremover. Orkland kommune er med i to regionsamarbeid, Trondheimsregionen og Trøndelag Sørvest – Lakseregionen. Orkland kommune har i 2022 vedtatt næringsstrategier for begge regionsamarbeidene.

1. [Næringsstrategi for Trondheimsregionen](#)
2. [Næringsstrategi for Trøndelag Sørvest-Lakseregionen](#)

Temaplan næring og landbruk har tatt utgangspunkt i de vedtatte regionale næringsstrategiene for regionsamarbeid og prioritert strategier som både kjennetegner, utfordrer og gir Orkland muligheter for vekst og utvikling av eksisterende og nytt næringsliv.

I de vedtatte regionale næringsstrategiene for Trondheimsregionen og Trøndelag Sørvest – Lakseregionen er det spesielt følgende strategier som prioriteres for Orkland i temaplan næring og landbruk og blir beskrevet med tiltak.

- Arbeidskraft
- Utdanning og kompetanse
- Næringsvennlig kommune
- Reiseliv og opplevelser
- Utvikling av rammevilkår for industrien
- Muligheter innenfor det grønne skifte
- Kunnskapsdrevet landbruk som gir grunnlag for økt verdiskaping, lønnsomhet, bosetting og attraktive kulturlandskap med delmål og strategier innenfor areal/eiendom, jordbruk, skogbruk, nye næringer, klima og miljø.

3. Bakgrunn og situasjonsbilde

Orkland kommune har en lang industrihistorie. Løkken kobberverk ble etablert i 1654 på Løkken. Strandheim Brug ble etablert på Strandheim i 1867 ved å ta i bruk damp helt i starten på den industrielle revolusjonen i Norge. Opp gjennom 1900-tallet har det vært flere viktige industrietableringer, som etableringen av Orkla ASA eller Orkla Metal (i dag Elkem Thamshavn). Etableringen av Grønøra på 1960-tallet la grunnlaget for leverandører til oljeindustrien og frem til i dag med fokus på bærekraftig industri. Dette legger grunnlaget for å ta Orkland inn i det «grønne skiftet» med mål om å bidra til å redusere global oppvarming.

I tillegg til lang industrihistorie har Orkland et handelstilbud som dekker de fleste behov, der Orkanger er et handelssentrum for nærmere 45 – 50 000 mennesker. Landbruket har en sentral rolle i Orkland og er av stor betydning for verdiskaping, sysselsetting og bosetting. Orkland har som visjon: Sammen bygger vi Orkland. Industrihistorien er et godt eksempel på at samfunnet har utviklet seg i takt med utviklingen av industrien. I 2019 foretok kommunen en innbyggerundersøkelse der 60 prosent av de som svarte ønsket at kommunen skulle profilere seg som en næringskommune.

Næringsliv

I Orkland er det næring i alle deler av kommunen. Her er et utdrag av noen virksomheter som kjennetegner de ulike stedene i kommunen:

Orkland kommune har mye tradisjonell industri tilknyttet Grønøra-området på Orkanger, med store aktører som Shawcor, Technip, Orkla Mardahl og Oris. Washington Mills og Elkem Thamshavn er begge store produsenter av henholdsvis silisiumkarbid og silisium. I tillegg er Orkanger stor på handel og bilrelatert virksomhet og overnatting med kurs og konferanser på Bårdshaug Herregård.

På Fannrem er produksjon og utvikling av landbruks- og industrimaskiner med Orkel en stor og

viktig arbeidsplass. Regionanlegget for trav i Midt-Norge med Varig Orkla Arena og Orkla kornsilo og mølne (Norgesfor Orkla) ligger i området, sammen med spredt handel og servicebedrifter..

Berganeset og Selva er begge to områder som huser viktige industribedrifter som Elpro og Storvask, i tillegg til byggvare, tradisjonell handel og blå næring.

På Storås er både bilrelatert virksomhet som Syrstadeng Bil og treindustri viktige aktører. I sistnevnte bransje har vi både Bygger`n, AG-Tre, Orkla laft og Meldal byggservice.

På Løkken er Foss plater og Meldal næringsssenter med Rupro og Inission viktige bedrifter med lange industritradisjoner. Det samme gjelder bilrelatert virksomhet med Svinsås Auto og O.M Grefstad. Orkla Industrimuseum, Bergmannskroa og Orkla Gjestebolig er viktige reiselivsaktører.

I Meldal sentrum ligger blant annet Lium møbelverksted, Meldal Blikkenslagerverksted og Biomentek.

I Slørdal og på Moldtua har Mowi settefiskanlegg, som sammen med Jankos mekanisk verksted genererer viktige arbeidsplasser.

På Å har Foss Snekkeri kjøkkenproduksjon. Der finner vi også Å Gartneri i tillegg til noe tradisjonell handel. Vi har samisk reindrift i Trollheimen, hvor Resdalen, med Resfjellet, Raudfjellet og Gravorfjellet, samt nordsiden av Ilfjellet og Grefstadjellet er sentrale områder. Reindrifta i Trollheimen har konsesjon for en vinterflokk på 1 600 dyr, fordelt på fem sjette-andeler, driftet av familiene Kant og Renander. Trollheimen Kjøtt har reinsdyrslakteri på Å.

Landbruk

Landbruk finner vi i de aller fleste delene av Orkland. I lavlandet og langs sjøen finner vi aktiv jordbruksdrift med korn- og grasproduksjon. Melk- og kjøttproduksjon på storfe er den dominerende husdyrproduksjonen. I enkelte områder har det blitt ganske langt mellom gårdsbruk med egen drift. Det kan derfor være krevende å holde alt jordbruksarealet i drift. I andre områder av kommunen er det mangel på leiejord både til korn- og husdyrproduksjon. Dette har økt interessen for nydyrking av arealer. Det er lite bær- og planteproduksjon utenom korn i kommunen. Hederlige unntak er noen få jordbærprodusenter i Lensvik og en potetprodusent på Fannrem. Det er også noen få økologiske produsenter, hvor grønnsaker og bær er en del av produksjonen.

Kraftfôrkrevende produksjoner er stort sett lokalisert i tilknytning til Orkladalføret. Her er egg- og slaktekyllingproduksjon dominerende. Opp mot fjellet er det fine utmarksbeiter, men her har rovdyr, hytter, veier og mangel på gjerder sammen med utfordrende økonomi, spesielt i saueneinga, gjort at beiteressursen på langt nær er utnyttet. Ny teknologi i form av nofence/digitale gjerder har økt interessen noe for å gjenoppta beiting på tidligere kulturmark og i utmark.

Produktive skogarealer finner vi mest av i midtre og søndre del av kommunen. Avvirkningen varierer en god del fra år til år, mye avhengig av kapasiteten hos skogentreprenørene og behovet for å rydde opp etter stormer som har medført store vindfall.

Hjorteviltet er også en ressurs både som rekreasjon og mat. Bestanden av hjort er økende de fleste steder, mens elgbestanden har utviklet seg motsatt. Økende bestand av hjort har økt beiteskadene i eng og skader på vinterlagra grovfor.

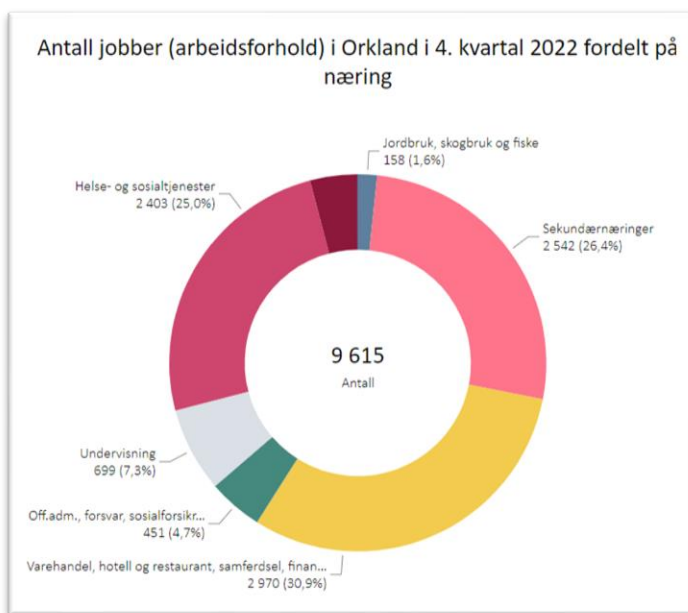
Orkla er ei av Norges beste elver for laksefiske, og betyr mye for de elveeierne som har gode fiskevald. Elveeierne har organisert seg i Orkla Fellesforvaltning, som jobber for en langsiktig og bærekraftig forvaltning av villaksen.

3.1. Formålet med planen

Formålet med temaplanen er å peke på strategiske satsingsområder som ligger til grunn for Orkland. Planen vil inneholde mål og tiltak og vil være et viktig styringsverktøy for prioriteringer innenfor næring og landbruk.

3.2. Hva har vi av næring i Orkland?

Orkland kommune profilerer seg som næringskommune nummer 1 i Trøndelag. Det er totalt 9615 arbeidstakere registrert i Orkland med unntak av selvstendig næringsdrivende som ikke er med i oversikten (Kilde: Trøndelag i tall).

Figur 3: Trøndelag i tall – oversikt over antall sysselsatte i Orkland i 4. kvartal 2022 fordelt på næring

I privat sektor er det totalt 5648 (58 prosent) arbeidstakere. Industrien er den største næringen, deretter følger varehandel og reparasjon av motorvogner. Økning i antall ansatte i privat sektor siste år er 345 personer. Det utgjør 6,5 prosent økning i arbeidsstyrken.

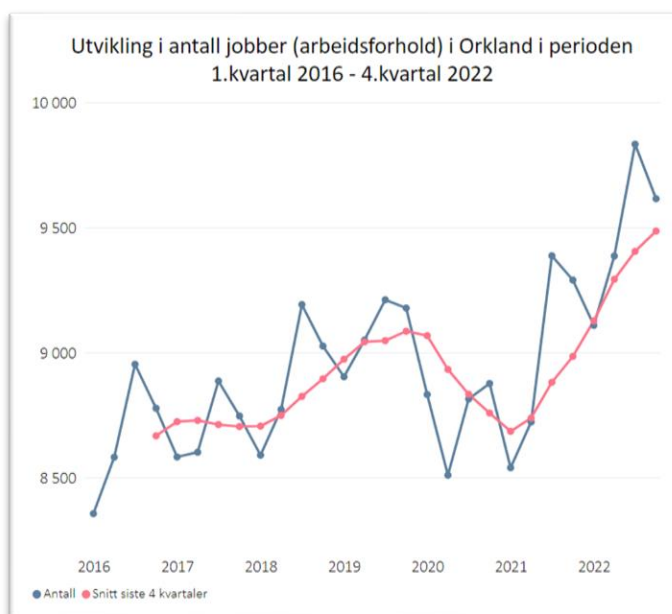
Det omsettes (driftsinntekter) for nærmere 21,5 milliarder kroner av 660 foretak som er registrert i Orkland kommune. Dette er de ti største virksomhetene i Orkland målt i omsetning:

Bedrift	Driftsinntekt kr	Ansatte
Coop Nordvest SA*	6 074 808 000	2 384
Trr Invest AS	4 273 279 000	0
Norsk Kylling AS	1 131 222 000	364
Isfjord Norway AS	738 516 000	268
Shawcor Norway AS	543 494 000	162
Washington Mills AS	484 727 000	167
Orkel Holding AS	348 497 000	0
Remidt IKS	329 272 000	125
Nardo Bil Orkanger AS	319 742 000	42
Orkel AS	282 898 000	129
Total	14 526 455 000	3 641

Figur 4 Kilde: Brønnøysund- Regnskapsår 2021 og 2022.

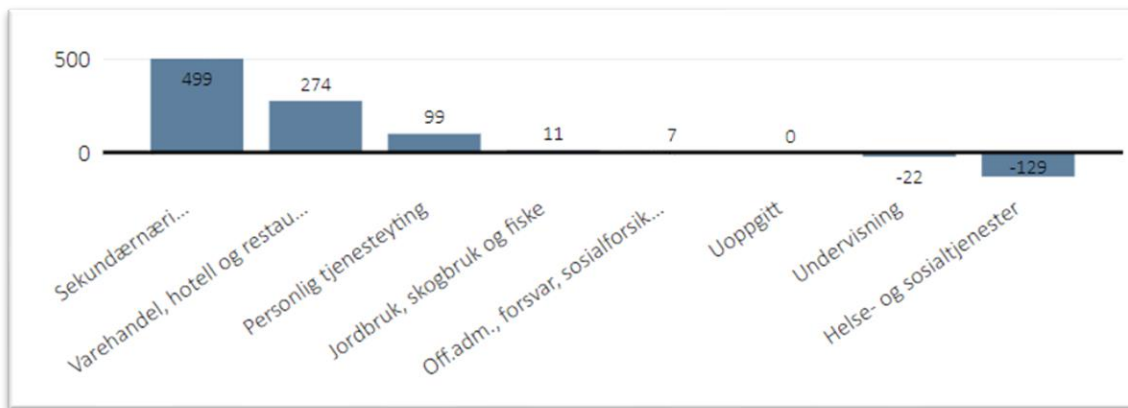
(*Coop Nordvest SA er registrert i Orkland, men har mange ansatte og butikker utenfor Orkland.)

De ti største virksomhetene utgjør 48 prosent av driftsinntektene og nesten 50 prosent av antall ansatte. Økningen i antall arbeidsplasser har økt betraktelig de siste to årene. Fra april 2020 til oktober 2022 er antall arbeidsplasser økt med 1.076. Det er en økning på 12, prosent i perioden. (Kilde SSB tabell 11657)

Figur 5 Utvikling i arbeidsforhold i Orkland 2016-2022

Tabellen viser at veksten på endring i antall jobber i Orkland fra 4. kvartal 2020 til 4. kvartal 2022 primært kommer fra industrien (sekundærnæring) og varehandelen.

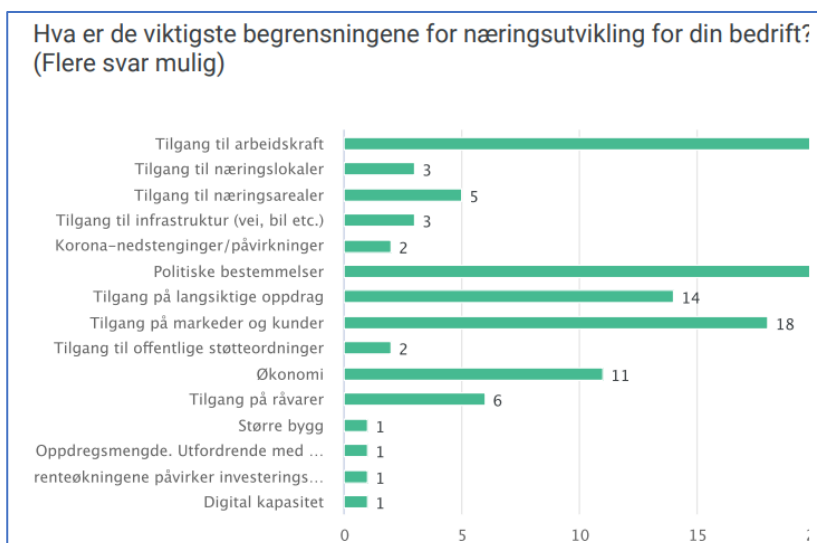

Figur 6 Vekst i jobber

Det skal også nevnes at flere industribedrifter er lokalisert i Orkland, men er registrert som selskap i andre kommuner og dermed ikke med i oversikten. Orkland er en stor nærings- og industrikommune med lange tradisjoner. Betydningen av gode rammevilkår og utviklingsmuligheter er avgjørende for vekst og utvikling.

Utdanning, kompetanse og arbeidskraft

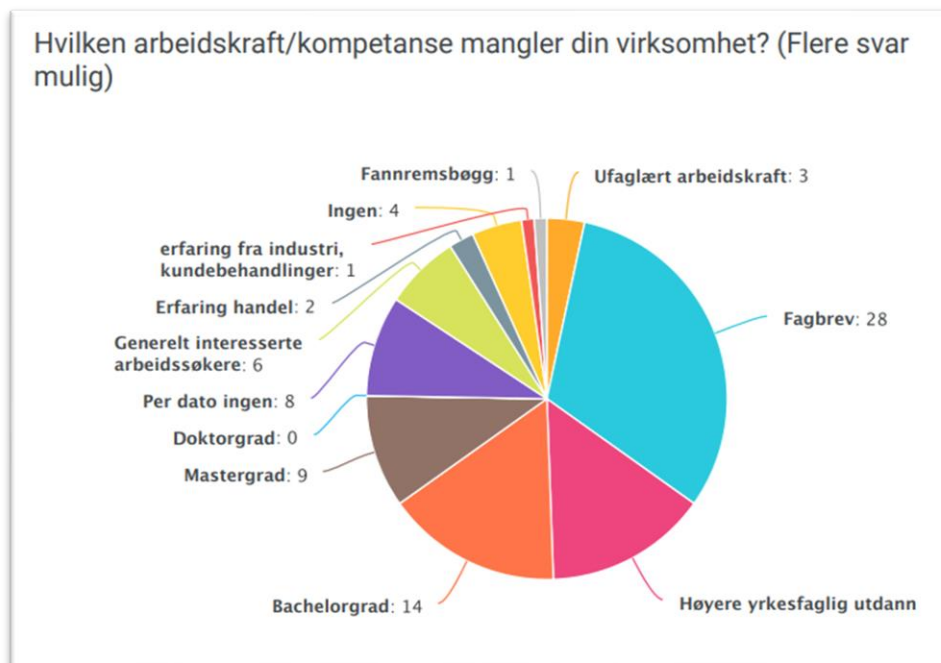
Arbeidsmarkedet i Norge er i dag preget av lav arbeidsledighet og stor etterspørsel etter riktig og nok kompetanse. Denne utviklingen ser vi også lokalt, der vi opplever en positiv vekst i kommunen. I starten av 2021 hadde Orkland 8765 personer i arbeid. Ved utgangen av 2022 er sysselsettingen 9013, en sysselsettingsvekst på 2,8 prosent. Orkland har nest høyest sysselsettingsvekst etter Trondheim som har 8 prosent økning i perioden. Samtidig opplever både næringsliv og offentlige tjenester i Orkland større vansker enn tidligere med å rekruttere kvalifisert personell. For næringslivet hindrer dette vekst og utvikling. I mars 2023 foretok Orkland Næringsforening (ONF) en bedriftsundersøkelse blant sine medlemmer. Denne bekrefter at mange av virksomhetene har problemer med å rekruttere arbeidskraft (Vedlegg; Bedriftsundersøkelse foretatt av ONF).

Figur 7 ONF undersøkelse til medlemsbedrifter

Undersøkelsen sier også at 33 prosent av bedriftene (63 respondenter) svarer at det er utfordringer med å skaffe kompetent arbeidskraft som igjen gir utfordringer for virksomheten.

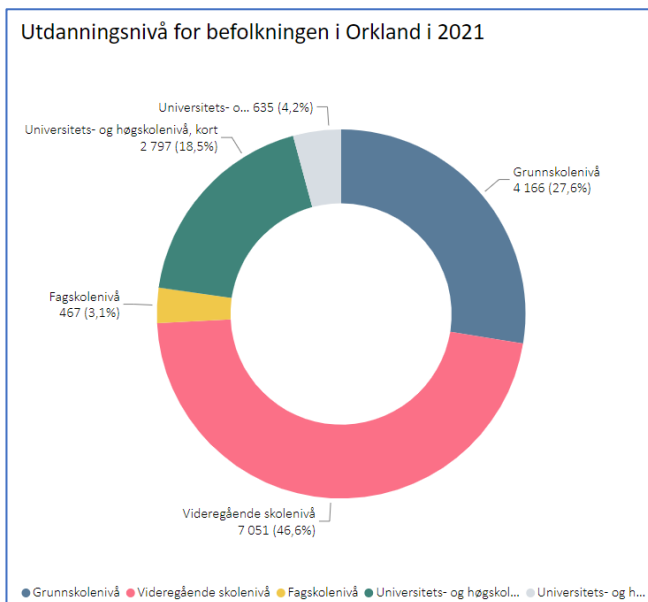
Bedriftsundersøkelse foretatt mars 2023 av Orkland næringsforening (ONF):

Figur 8 ONF – bedriftsundersøkelse til medlemmer

I Orkland er det to videregående skoler. Meldal videregående skole og Orkdal videregående skole. Meldal vgs. utdanner fagarbeidere. Skolen hadde i 2021 cirka 220 elever mens Orkdal vgs. hadde cirka 400 elever. I tillegg til videregående skoler har Orkland også en fagskole for høyere utdanning gjennom Christian Thams fagskole, som i 2020 hadde 235 elever.

I Trøndelag er det totalt flere personer over 16 år med høyere utdanning enn i Orkland. [Snittet for Trøndelag](#) er 35,5 prosent som har utdanning på universitets- og høgskolenivå (lang og kort), mens det tilsvarende tallet for Orkland er 22,7 prosent.

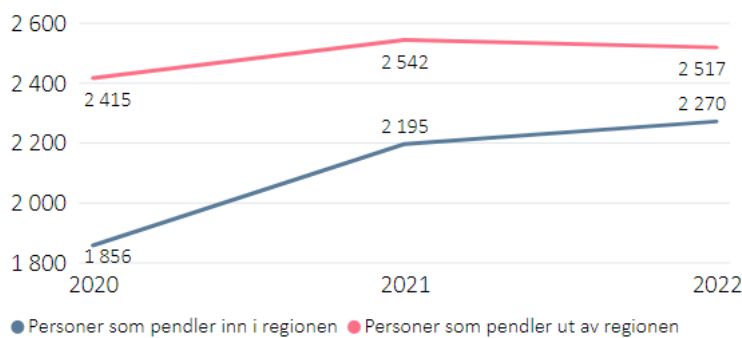

Figur 9 Utdanningsnivå i Orkland

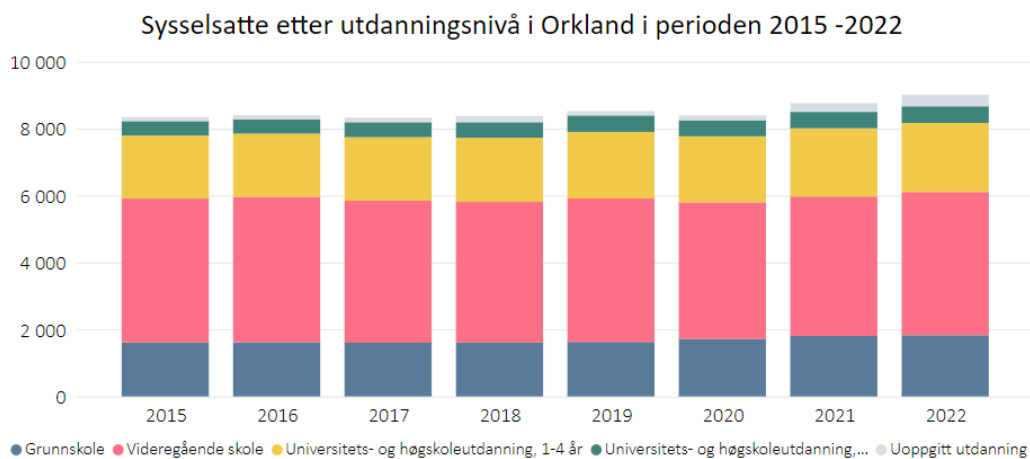
Andel elever som fullfører videregående utdanning i Trøndelag i perioden 2015-2021 er 80,5 prosent og har en stigende trend på gjennomføring med 1 prosentpoeng fra 2014-2020.

Orkland har cirka 30 minutter kjørevei (fire mil) til Trondheim, beregnet fra Orkanger sentrum. Trondheim er det største arbeidsmarkedet og har størst innpendling av kommunene i regionen. Tilgangen til arbeidsmarkedet i Trondheim er viktig. Det er i overkant av 1 000 arbeidstakere som pendler fra Orkland til Trondheim. Motsatt er det cirka 500 arbeidstakere som pendler fra Trondheim til Orkland. Totalt er nettoppendlingen negativ for Orkland med cirka 250 personer i 2022, men avviket har avtatt de siste årene.

Personer som pendler inn og ut av Orkland i perioden 2020-2022

Figur 10 Trøndelag i tall- Pendler statistikk

Figur 1, Kilde Trøndelag i tall – Sysselsatte etter utdanningsnivå

Reiseliv og opplevelser

Reiseliv og opplevelser er en viktig næring for verdiskaping, også i Orkland. Reiseliv er et vidt begrep. Her er noen begrepsforklaringer:

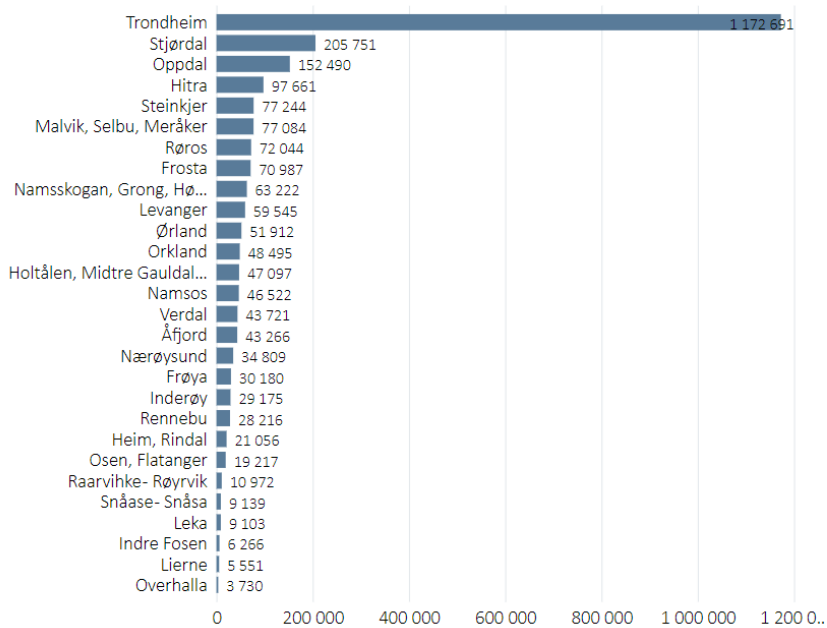
- Reismålsledelse: Et reisemål er et geografisk avgrenset område der flere bedrifter (overnatting, servering, opplevelser) er samlet og samarbeider
- Reiseliv: Overnatting, servering, aktiviteter/attraksjoner, transport og formidling
- Opplevelsesnæring: Reiseliv og opplevelser basert på natur, mat, kultur/kulturarv og større arrangement
- Besøksforvaltning: Legge til rette for, og styre den besøksrettede bruken av et område slik at området ivaretas. Samtidig skal opplevelsen for de besøkende bli best mulig og den lokale verdiskapingen størst mulig
- Fellesgoder (vanskelig å ta betalt): Dette kan være sykkelløyper, turstier, naturikoner, kulturminner, merking, renovasjon, sanitæranlegg etc.

Reiseliv er ikke en tradisjonell bransje, men kan betraktes som en nettverksøkonomi hvor mange av aktørene er avhengige av hverandre for å lykkes.

I Orkland var det 48495 overnattingsdøgn i 2022. Det var nesten 10 prosent økning fra 2021. Økningen kan nok relateres til pandemien i 2021 og deler av 2022, og det er nok først i 2023 vi vil få et mer normalt sammenligningsgrunnlag.

Mange hytteeiere i Orkland bor utenfor kommunen. Cirka 1/3 bor i Trondheim, 1/3 i andre kommuner, mens resterende 1/3 bor i Orkland. Orkland er den åttende største hyttekommunen i Norge og den største i Trøndelag med totalt 4577 hytter per utgangen av 2022. Hytteeierne er viktige for handelen i Orkland.

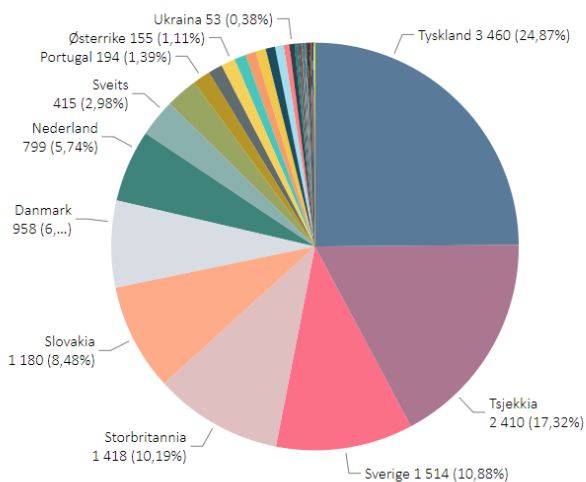
Antall overnattinger per kommune i 2022. Besøkende fra Norge og utland

Figur 12 Kilde: Trøndelag i tall- overnattinger

I antall overnattingsdøgn fra utenlandske gjester er det seks land som skiller seg ut. Det er Tyskland, Tsjekkia, Sverige, Storbritannia, Slovakia og Danmark.

Antall overnattinger fra utenlandske gjester i Orkland i 2022

Figur 13 Kilde; Trøndelag i tall- utenlandske overnattingsgjester

I 2020 ble foreningen Visit Orkland etablert med god økonomisk støtte gjennom bevilgning av statlige pandemimidler. Foreningen er et samarbeidsorgan for reiselivsaktørene i Orkland, hvor formålet er å samordne markedsføring, være et diskusjonsforum for aktørene, styrke medlemmenes konkurransekraft og bidra til innovasjon og nyetablering. Det er i dag i underkant av 40 medlemmer.

I tillegg til Visit Orkland finnes det også andre selskaper innenfor reiselivet. Smaker fra Orkland er

et produsentlag, som består av 17 produsenter som fronter lokalmat under fanen Thamsriket. Produsentlaget har medlemmer fra hele kommunen og har over flere år bygget opp om lokalmat-konseptet. I tillegg er det matprodusenter i dalføret som leverer høykvalitetsprodukter til blant annet Michelin-restauranter i Norge. Det er også flere aktører som markedsfører seg som en del av vikinghistorien.

Det er flere opplevelsesaktører i kommunen. [Orklandbadet](#) er et godt eksempel på en aktør med mange besøkende. I 2022 var det i underkant av 200 000 gjester, langt over opprinnelig målsetting med 70000 besøkende. [Orkla Industrimuseum](#) er også en viktig aktør i Orkland med Thamshavnbanen og gruvene på Løkken som viktige attraksjoner.

Leve og oppleve – reisemål for en bærekraftig fremtid

Nærings- og fiskeridepartementet har en NOU 2023:10 Leve og oppleve - [reisemål for en bærekraftig fremtid](#). Utredningen inneholder en gjennomgang av handlingsrommet for å håndtere besøk og forvalte og finansiere fellesgoder. Dette er en presentasjon av det utvalget mener er de viktigste verktøyene for å styre besøk og finansiere fellesgoder, samt utvalgets tilrådinger fordelt på temaene reisemålsutvikling, besøksforvaltning, finansiering av fellesgoder, transport og tilgjengelighet og cruise. Som svar på mange av de utfordringene som omtales i denne utredningen, foreslår også utvalget en ny modell for organiseringen av bærekraftige norske reisemål.

Næringsvennlig kommune

Store næringsetableringer har bidratt til økt sysselsetting de siste tre årene etter mange år uten vekst. Norsk Kylling og Isfjord Norway er to store etableringer innenfor næringsmiddelindustri som alene har medført nærmere 500 nye arbeidsplasser til kommunen.

Sammen bygger vi Orkland er kommunens visjon. I kommuneplanens samfunnsdel (2020-2032) er et av delmålene at Orkland skal være næringskommune nummer 1 i Trøndelag. Føringene fra samfunnsdelen og kommunens visjon gir muligheter og rom for å være en kommune som tilrettelegger og bidrar til utvikling av arbeidsplasser. Formannskapet er kommunens næringsutvalg. De har besøkt lokale næringsaktører eller invitert aktørene til sine møter for å bli godt kjent og få kunnskap om utfordringer og muligheter.

Å være en næringsvennlig kommune innebærer å være attraktiv både for eksisterende og nye aktører. Det krever en fremoverlent kommuneadministrasjon og en faglig sterk planavdeling som har god dialog med næringsliv og tilrettelegger for vekst og utvikling.

Viktige premisser for å være næringsvennlig:

- Fremoverlent kommuneadministrasjon med gode planer for strategisk utvikling og tilrettelegging.
- God dialog med private virksomheter og forstå næringslivets behov og utfordringer for å gi gode rammevilkår.

- Gi næringslivet god og relevant saksbehandling i plan- og byggesaker. Vedta planer som gir næringslivet muligheter.
- En anskaffelsesstrategi som er relevant og gir gode muligheter for lokalt næringsliv.
- Har tilgang til relevante næringsareal og teknisk infrastruktur som tilrettelegger for vekst og utvikling. Det gjelder blant annet god tilgang til vann, veg og kraft.
- Likebehandling av næringsliv uavhengig av hvor virksomheten har sitt tilholdssted i kommunen.
- Beholde differensiert arbeidsgiveravgift og ingen eiendomsskatt for privat eller næringsliv, med unntak av vannkraft, vindkraft, kraftlinjer og flytende anlegg i sjø.
- Organisering av næringsarbeidet i et tverrfaglig, kompetansebasert næringsteam som sikrer samhandling.

Kommunen har i dag et næringsfond med en grunnkapital på 2 millioner kroner. Det skal anvendes til næringsformål. Hovedformålet med bruk av fondsmidler er å fremme etablering av ny næringsvirksomhet og videreutvikling av eksisterende næringsliv. Fondet kan også anvendes av Orkland kommune til teknisk infrastruktur, strategisk næringsareal og utredninger som genererer næringsutvikling og trygger arbeidsplasser. I tillegg kan bedrifter i Orkland søke enkeltstøtte inntil to ganger per år. Samlet støtte i fondet er inntil 500 000 kroner per år (Vedtekter vedtatt 03.05.2021 av kommunestyret).

3.3. Hva har vi av landbruk i Orkland?

Orkland kommune er den tredje største jordbrukskommunen i Trøndelag (etter Steinkjer og Levanger) målt etter størrelsen på jordbruksareal i drift (94 242 daa) og antall jordbruksforetak/søkere om produksjonstilskudd (312). Vi er nest størst på produksjon av melk (etter Steinkjer) og tredje største eggprodusent (etter Steinkjer og Levanger). Vi har et produktivt skogareal på 641 800 daa. Her er Steinkjer, Namsos og Lierne foran oss i Trøndelag. Dette betyr at vi er den største og viktigste landbrukskommunen i sørdelen av Trøndelag. Vi har 1 325 landbrukseiendommer, flest i fylket.

Av totalt 2 149 virksomheter i Orkland per 01.01.2023 var 513 av dem innenfor primærnæringene jordbruk, skogbruk og fiske, dvs. nesten en fjerdedel. 25 av disse hadde ansatte (ssb tabell 10309).

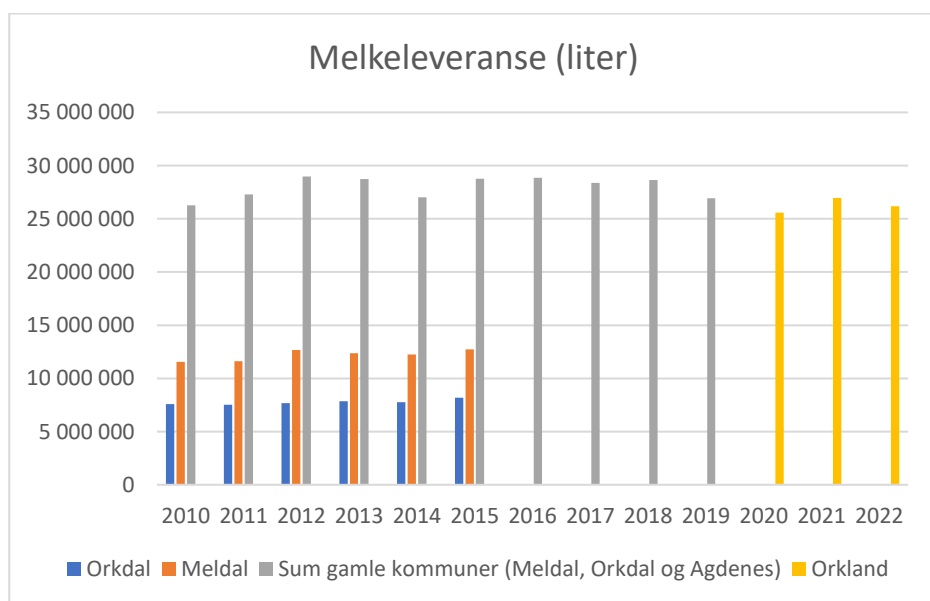
I en rapport fra 2017 beregnet NIBIO verdiskapingen i jordbruket i Agdenes, Snillfjord, Orkdal og Meldal i 2015 til 200,6 millioner kroner. Samlet verdiskaping fra jordbruk, skogbruk og tilleggsnæringer i landbruket var 240,5 millioner kroner ([Kunnskapsgrunnlag for trøndersk landbruk](#)), og [kommunevis sider](#). Det er forventa ny rapport våren 2023.

I 2022 var det 312 søkere om produksjonstilskudd (per mars og oktober). Reduksjonen i antallet søkere er stor. Det blir stadig større enheter med mer areal og i gjennomsnitt flere dyr. I 2022 hadde hvert foretak i gjennomsnitt 325 daa jordbruksareal i drift. Tilsvarende tall 5 år tidligere var 292 daa.

Selv om vi i gode år kan produsere matkorn på de aller beste jordbruksarealene i nedre Orkdal, er det nesten bare fôrkorn som blir produsert, og da i all hovedsak bygg. Kornavlingene er blant de beste i Trøndelag. Dette skyldes nok først og fremst dyktige produsenter, men også at vekstforholdene jevnt over er bra i de delene av kommunen som er egnet for kornproduksjon, til tross for variasjoner mellom år. Ensidig kornproduksjon over år uten vekstskifte og tilførsel av gjødsel av organisk opphav, utarmer jorda og avlingene går ned. Mer bevissthet omkring jordhelse, og å dyrke på en måte som ivaretar insekter og annet biologisk mangfold, er avgjørende for en bærekraftig produksjon.

Jordbærproduksjon har vel 125 års historie i Lensvik, og hadde på 60-tallet et omfang på 800 dekar fordelt på cirka 150 bruk. I dag er antall produsenter redusert til fire og de driver et bærareal på totalt cirka 85 dekar. Dagens utfordringer er knyttet til tilgangen på arbeidskraft til plukking, plantevern, viltskade og klima. Produksjon i tunnel er på frammarsj. Tunnelproduksjon er kostbart, men gir økt avling, lengre produksjonssesong, lettere plukking, mindre skadeinsekter/-dyr, og et mer kontrollert klima.

Melkeleveransen fra Orkland vært stabil, men med årlige svingninger ut fra hva det er lov å produsere (kvote) det enkelte året. Trenden med stadig færre produsenter fortsetter. I 2022 ble det hentet melk fra 97 driftsbygninger mot 103 i 2020.

Figur 14 Melkeleveranser fra Orkland

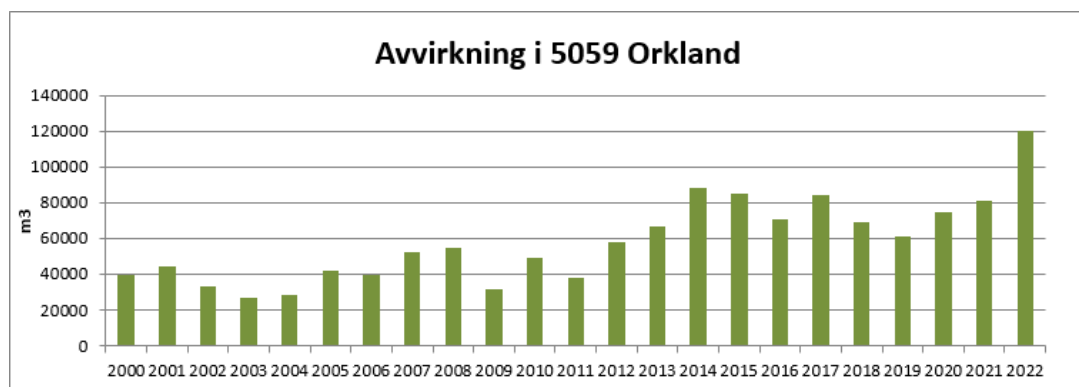
Siden 2010 er antallet melkeleverandører halvert, mens melkeleveransen er på samme nivå. En stor utfordring i melkeproduksjonen er kravet om løsdriftsfjøs fra 2034. I vår kommune er 27 prosent av driftsbygningene fortsatt bås fjøs. For mange vil dette kravet innebære store investeringer, så store at nedlegging kan bli resultatet for noen.

Investeringene i nye/utvida driftsbygninger svinger mye fra år til år, alt etter markedsdekning, konsesjonsgrenser og krav til dyrevelferd. Norsk kylling sin etablering på Orkanger har økt investeringene i nye driftsbygninger for slaktekylling.

Det er lite produksjon av svinekjøtt og sauekjøtt i Orkland. For sistnevnte er manglende utmarksgjerder, rovdyr og økonomien en utfordring. Vi har heller ikke veldig mange ammekjøttprodusenter. Det aller meste av storkjøttproduksjonen skjer i kombinasjon med melkeproduksjon. Andelen av økologisk produksjon er også liten, lavere enn det vi burde hatt potensial til.

Videreforedling på og direkte salg av husdyrprodukter direkte fra gården har økt en god del de siste årene. Vi har nå tre gårdsmeierier og flere gårdsutsalg med salg av egenproduserte varer og varer fra andre nærliggende produsenter. Vi har også noen få gårdsrestauranter og overnattingstilbud, i tillegg til de tradisjonelle tilbudene i laksesesongen.

Avvirkningen i skogbruket varierer en god del fra år til år. Den blir gjerne påvirket av tømmerpris, tilgangen på hogstmaskiner og ikke minst av stormer med mye vindfall. I 2022 var avvirkningen rekordhøy og høyest i Trøndelag. Etablering av ny skog og oppfølgingen av ungskoen er en stor utfordring i skogbruket.

Figur 15 Avvirkning 2000-2022

Mer informasjon om landbruket i kommunen framgår av vedlegg til temaplanen.

Landbruksvennlig kommune

Landbruk er ei viktig næring i Orkland. I enkelte deler av kommunen har landbruket tradisjonelt vært den viktigste næringen. I tillegg til at landbruket produserer mat, trevirke og tjenester, produserer det også kulturlandskapsverdier. Landbruket er også viktig i beredskapssammenheng. Det som er beskrevet i kap. 3.2 gjelder også for landbruket og landbrukstilknyttet næring. En aktiv og positiv kommuneorganisasjon i god dialog med landbruksnæringa er nødvendig dersom Orkland skal styrke sin posisjon i det trønderske landbruket. Landbruket er avhengig av gode rammebetingelser. Selv om landbruket i stor grad er ei statlig styrt næring, har kommunen også en rolle i å synliggjøre utfordringene og mulighetene, og legge til rette for utvikling. Dette skjer både gjennom budsjettvedtak og forvaltningsvedtak.

3.4. Forankring av temaplanen

Temaplanen for næring og landbruk inngår i kommunens planstrategi. Oppstarten av planarbeidet ble kunngjort på hjemmesida og i sosiale medier der vi bad om innspill til planarbeidet. I tillegg ble det sendt brev til de viktigste samarbeidspartnerne. Vi har mottatt innspill hovedsakelig fra faglag i landbruket, men også fra andre.

3.5. Viktige samarbeidspartnere for kommunen i næringsutviklingsarbeid

Kommunen har mange samarbeidspartnere i næringsutviklingsarbeid. Her er noen av dem:

- Thams Innovasjon
- Thamsklyngen
- Orkland Næringsforening
- Orkanger Oljeforum
- Faglagene i landbruket
- Norsk landbruksrådgiving
- Orkla Fellesforvaltning
- Smaker fra Orkland
- Visit Orkland

Orkland kommune har et godt samarbeid med nevnte samarbeidspartnere, og deltar både i styre- og prosjektarbeid med flere av dem.

Thams Innovasjon:

[Thams Innovasjon](#) er et innovasjonsselskap som hjelper selskaper med vekst og utvikling av produkter og tjenester. Visjonen til Thams Innovasjon er å utvikle og skape bærekraftige vekstbedrifter, arbeidsplasser og verdier.

Thamsklyngen:

Er en pådriver og kompetansebank innenfor sirkulærøkonomi og det grønne skiftet. [Thamsklyngen](#) skal skape løsninger for fremtidens industrisamfunn og bidra til å ta industrien gjennom det grønne skiftet.

Orkland Næringsforening:

[Orkland Næringsforening](#) er en interesseorganisasjon for bedrifter i Orkland kommune og omegn. Orkland Næringsforening (ONF) er regionens ledende næringsorganisasjon med cirka 210 medlemmer. Formålet er å fremme interessene til medlemsbedrifter overfor myndigheter og samfunn.

Orkanger Oljeforum:

[Oljeforumet](#) består av åtte medlemsbedrifter tilhørende industrimiljøet på Grønøra. Forumet har som mål å øke offshoreaktiviteten på Orkanger. Dette gjøres gjennom felles markedsføring, tett samarbeid og kommunikasjon.

Faglagene i landbruket:

Det er fire bondelag og et bonde- og småbrukerlag i Orkland. Det er også flere skogeierlag,

grunneierlag, produsentlag og øvrige lag som organiserer grunneiere, produsenter eller rettighetshavere. Alle disse er, eller kan være, viktige samarbeidspartnere for kommunen.

Norsk Landbruksrådgivning:

[Norsk Landbruksrådgivning](#) Trøndelag SA er lokalisert på 15 kontorer rundt om i Trøndelag, deriblant i Meldal og på Krokstadøra. NLR Trøndelag SA tilbyr rådgiving innen fagområdene korn- og fôrproduksjon, hagebruk, potet, kulturlandskap, hydroteknikk, maskinteknikk, bygningsplanlegging, fornybar energi, HMS og driftsøkonomi.

Orkla Fellesforvaltning:

[Orkla Fellesforvaltning](#) representerer alle rettighetshavere i den lakseførende delen av elva i Orkland og Rennebu, i alt cirka 420 aktører. Orkla Fellesforvaltning ble etablert i 2000. Hovedoppgaven til Orkla Fellesforvaltning (OFF) er å forvalte vassdraget slik at laksen og fiskerne kommer tilbake til Orkla år etter år. Oppgavene er forvaltning, informasjon, markedsføring, økonomi, tilrettelegging og miljø.

Smaker fra Orkland:

[Smaker fra Orkland](#) består av 17 produsenter som fronter lokalmat under fanen Thamsriket.

Visit Orkland:

Foreningen [Visit Orkland](#) er et samarbeidsorgan for reiselivsaktørene i Orkland. Formålet er å samordne markedsføring, være et diskusjonsforum for aktørene, styrke medlemmenes konkurransekraft og bidra til innovasjon og nyetablering.

3.6. Strategiske og regionale næringsplaner

Orkland kommune deltar i to regionråd for samarbeid og utvikling. Kommunen har vedtatt både strategisk næringsplan for Trøndelag Sørvest- Lakseregionen og Verdiskapingsstrategien i Trondheimsregionen.

1. Trøndelag sørvest - Lakseregionen består av kommunene Aure, Frøya, Heim, Hitra, Orkland, Rennebu, Rindal, Skaun, Surnadal og Ørland. Trøndelag sørvest er en stor og sammensatt region og det bor omtrent 45 000 mennesker i regionen. [Strategisk næringsplan](#) ble revidert for perioden 2021-2025 og Orkland kommune sluttet seg til planen 26.01.2022.
2. Trondheimsregionen består av åtte kommuner som samarbeider for å styrke regionen i nasjonal og internasjonal konkurranse. Den består av Stjørdal, Malvik, Trondheim, Melhus, Skaun, Orkland, Midtre Gauldal og Indre Fosen. Orkland kommune vedtok [Verdiskapingsstrategien](#) for Trondheimsregionen 27.04.2022.

Hovedfunn i Verdiskapingsstrategien for Trondheimsregionen er å øke bærekraftig verdiskaping og internasjonal konkurransevne i Trøndelag. Formålet er å styrke næringsattraktivitet og bostedsattraktivitet i Trøndelagsregionen for å skape bærekraftig verdiskaping og økt konkurransevne mot andre storbyregioner.

Utfordringene som er til hinder for vekst er tilgang til kompetanse/arbeidskraft, kommunenes næringsengasjement og attraktive areal. Satsingsområder for Trondheimsregionen er:

1. Arbeidskraft og kompetanse
2. Teknologi
3. Universitets-, forsknings- og innovasjonsmiljøer.
4. Næringsvennlige kommuner
5. Opplevelser
6. Bioøkonomi

I Strategisk næringsplan for Trøndelag Sørvest – Lakseregionen, skal regionen være en av Norges mest attraktive regioner for næring, arbeid, bosted og besøk. Satsingsområdene er innenfor følgende områder:

1. Matproduksjon
2. Kulturbaserte næringer og opplevelsesnæringer med spesiell vekt på reiselivsstrategi
3. Samferdsel og annen infrastruktur
4. Utdanning, rekruttering og kompetanse
5. Utvikling av rammevilkår for industrien
6. Det grønne skiftet

3.7. Handlingsplan for landbruket i Trøndelag 2022-2025

Orkland er på mange måter et Trøndelag i miniatyr og har stort sett de samme muligheter og utfordringer som vi finner i resten av fylket, med unntak av storbyutfordringene. Landbruket i Orkland strekker seg fra kystområdene, opp gjennom dalførene og opp mot høyfjellet. Alle landbruksnæringer som vi finner i Trøndelag, finner vi også i større eller mindre grad i Orkland. Dette gjør at [handlingsplanen for landbruket i Trøndelag](#) er et viktig grunnlag for planarbeidet vårt. Handlingsplanen har mål og tiltakspunkter for seks områder. Orkland har valgt å knytte mål og tiltak til de samme seks områdene.

4. Sentrale og lokale føringer

4.1. Lovverk og føringer fra sentrale myndigheter

- Nasjonal føring som ble lansert av regjeringa i januar 2022, [veikartet for et grønt industriløft i Norge](#).
- Reiseliv- [NOU Leve og oppleve](#)
- Jordlov, skoglov og konsesjonslov med tilhørende forskrifter
- Den årlige jordbruksavtalen
- Meld. St. 13 (2020-2021) Klimaplan for 2021-2030
- Meld. St. 40 (2020-2021) Mål med mening – Norges handlingsplan for å nå bærekraftmålene innen 2030

- Meld. St. 6 (2016–2017) Verdier i vekst—Konkurransedyktig skog- og trenæring
- Regjeringens strategi Matnasjonen Norge (2021)
- Regjeringens strategi for urbant landbruk (2020)
- Regjeringens bioøkonomi-strategi Kjente ressurser uante muligheter (2016)

4.2. Regionale og lokale føringer

Lokale føringer:

- [Kommuneplanens samfunnsdel 2020-2032](#)
- [Orklandstemmen 2019](#)
- [Utfordringsdokument](#)
- [Handlingsplan med budsjett 2023-2026](#)
- [Nøkkeltallsdokument 2023-2026](#)
- [Kommuneplanens arealdel](#)

I [utfordringsdokumentet](#) har kommunedirektøren beskrevet følgende utfordringer:

- Tilgang på kraft (nett)
- Tilgang på arbeidskraft og kompetanse (rekruttering)
- Hvordan kommunen kan bidra til en framtidsrettet landbruksnæring
- Tilgang på næringsareal
- Ta i bruk hele kommunen for næringsutvikling
- Infrastruktur (vei, vann, prosessvann og kollektiv transport)

Regionale føringer:

- [Verdiskapingsstrategien](#)
- [Strategisk næringsplan](#)

4.3. FNs bærekraftsmål - fra globalt til lokalt

[Kommuneplanens samfunnsdel](#) ble vedtatt i kommunestyret 28.10.2020. Et av hovedmålene er at kommunen skal være modig og arbeide målretta med innovasjon, næringsutvikling, og digitalisering for å møte fremtidens utfordringer. Ett av delmålene er at Orkland kommune skal være næringskommune nummer 1 i Trøndelag med følgende strategier:

- legge til rette for et variert og solid næringsliv i hele Orkland, der våre sterke industritradisjoner utnyttes som regionalt fortrinn

- legge til rette for aktivt og bærekraftig jordbruk, skogbruk, reindrift og havbruk

- bidra til videreutvikling av reiselivet og stimulere innbyggere og tilreisende til økt bruk av kultur-, handels- og opplevelsestilbudet i Orkland

- være en god vertskommune for næringslivet der kommunal innsats og vilje til å levere gode løsninger i samarbeid med næringslivet prioriteres

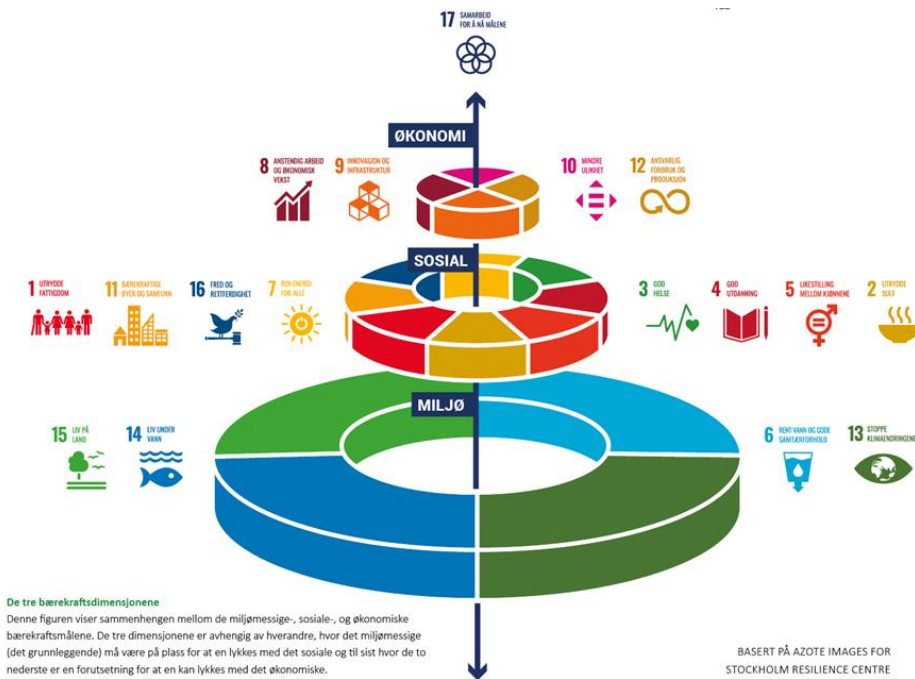
RAMMER OG SAMMENHENG
Denne figuren viser sammenhengen illustrert med fire tannhjul, fra ytterst til innerst:

Tannhjul 1- FN's bærekraftsmål
Tannhjul 2- Målgrupper og interessenter
Tannhjul 3- Våre verdier
Tannhjul 4- Vår visjon

Den gjensidige avhengigheten, samspillet og samhandlingen mellom tannhjulene er avgjørende for at vi når målingene for planperioden 2020-2032.

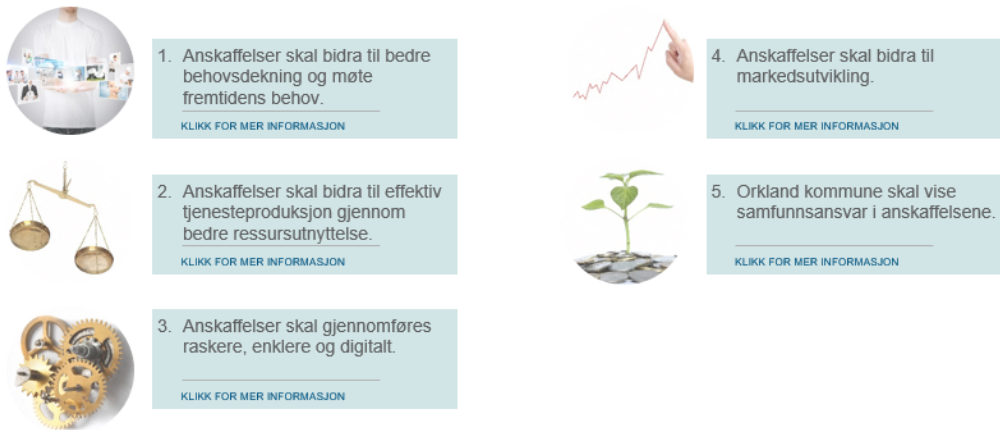
Figur 16 Kommunens samfunnsdel – Rammer og sammenheng for planperioden 2020-2032.

Figur 17 Kommunens samfunnsdel – Illustrasjon av bærekraftsdimensjonene

Orkland kommune har vedtatt en anskaffelsesstrategi for perioden 2020-2022. Hovedmålet med anskaffelsesstrategien er at den skal gi kommunen formålstjenlige og kostnadseffektive anskaffelsesprosesser, som gir gode og samfunnsansvarlige løsninger både på kortere og lengre sikt. Det skal vektlegges kvalitet, kostnader, tidsbruk og bærekraft.

Fem prioriterte områder i kommunens anskaffelsesstrategi:

Figur 18 Illustrasjon av kommunens prioriterte områder av anskaffelsesstrategi

5. Mål og tiltak næring

5.1 Hovedmål for kommunens næringsarbeid:

- Tilrettelegge for at eksisterende næringsvirksomheter har gode rammevilkår.
- Tilrettelegge for nye næringsetableringer og ha nok tilgjengelig avsatt næringsareal i kommuneplanens arealdel.
- Kommunale næringstomter skal anvendes til virksomheter som ønsker å etablere seg på området, og som har konkrete planer for området som gir kommunen nye arbeidsplasser og er med å utvikle Orkland som næringskommune.
- Orkland kommune ønsker vekst og utvikling både i antall arbeidsplasser og i innbyggertall (jf. [Temaplan tilflytting og markedsføring](#)) som gir kommunen solid økonomisk styring. Det vil igjen gi innbyggerne i Orkland gode tjenester og rammevilkår.
- Eierstyring. Kommunen har i dag eierskap i mange ulike selskap. Eierskapet kan være politisk, finansielt, blandingsformål eller andre formål. Gjennom selskapets generalforsamling og ved eiermøter utøver kommunen sin eierskapspolitikk. Eierstyringen skal sikre en god utvikling for selskapene ved å tilrettelegge for langsiktig verdiskaping og gode forutsigbare rammebetingelser.

5.2 Prioriterte strategier og tiltaksområder næring:

- Arbeidskraft
- Utdanning og kompetanse
- Næringsvennlig kommune
- Reiseliv og opplevelser
- Utvikling av rammevilkår for industrien
- Muligheter innenfor det grønne skifte

Strategi	Tiltak	Når	Ansvar
Øke tilgangen på arbeidskraft	Utenforskapsprogram – samarbeid mellom skole og næringsliv	Pågående	Kommunedirektøren (KD) og kommunestyret (KS)
	Thamsklyngen – HR gruppe. Samarbeid for å øke tilgang til arbeidskraft	Pågående	KD
	InOrkland – øke bolyst og attraktivitet	Pågående og etablert i 2023. Satsing som krever	KD og KS

		økonomisk bidrag	
	Få flere til å flytte til Orkland istedenfor å pendle	Pågående arbeid. Satsing som krever økonomisk bidrag	KD og KS
Utdanning og kompetanse	Regionrådet i Trondheimsregionen – samarbeid for å øke tilgangen på utenlandsk arbeidskraft og kompetanse	Påstartet i 2023 og vil kunne bli politisk sak ved behov for økonomisk støtte	KD og KS
	Fylkeskommunen – tilby attraktive og fremtidsretta studier	Igangsett	KD og KS
	Tilrettelegge for samarbeid mellom skole og næringsliv	Pågående	KD og KS
Næringsvennlig kommune	Ha kompetanse i eget «hus» og være imøtekommende for å fremme næringsutvikling	Pågående	KD og KS
	Være en pådriver gjennom strategisk samarbeid for å utvikle strategiske satsingsområder som bidrar til økt næringsutvikling	Pågående	KD og KS
	Ha attraktive næringsareal, tilgang til kraft, prosessvann og øvrig infrastruktur i godt samarbeid med næringslivet	Pågående prosjekter som også vil kunne kreve politisk sak for økonomisk støtte	KD og KS

	Bidra til omstilling i det grønne skiftet – stille krav til bærekraft i kommunens anskaffelsesstrategi/temaplan	Ferdigstillelse årsskiftet 2023/2024	KD og KS
	Fagavdeling (Plan og byggesak) som bruker handlingsrommet innenfor gjeldende regler og rammer	Pågående	KD
	Tilrettelegge for næring i hele Orkland	Pågående	KD og KS
	Attraktive bo-områder i Orkland – tilrettelegge for nye områder for tilflytting	Pågående	KD og KS
Reiseliv og opplevelser	Styrke Orkland som handel og reiselivsdestinasjon. Ha tilgjengelige og relevante næringsarealer	Pågående	KD og KS
	Tilrettelegge for et robust reiseliv gjennom aktiv deltakelse og samarbeid med aktører innenfor reiseliv og opplevelser	Pågående	KD
	Innsats inn mot virkemiddelapparat og destinasjonselskap for å synliggjøre muligheter for lokalt reiseliv og opplevelser	Pågående	KD og KS
	Tett samarbeid med strategiske samarbeidspartnere (Thams Innovasjon, Faglagene i landbruket, Norsk landbruksrådgiving, Orkla Fellesforvaltning, Smaker for Orkland, Visit Orkland)	Pågående	KD

	Bruk av næringsfond for å iverksette strategiske målsettinger og utvikling av reiseliv og opplevelser	Pågående	KD og KS
Utvikling av rammevilkår for industrien	Arbeide for å opprettholde differensiert arbeidsgiveravgift i ulike soner i Orkland	Pågående, løper frem til 2027	KD og KS
	Tett samarbeid med strategiske samarbeidspartnere (Thams Innovasjon, Thamsklyngen, Næringsforeningen, Oljeforum)	Pågående	KD og KS
	Bruk av næringsfond for å iverksette strategiske målsettinger og utvikling av lokalt næringsliv	Pågående	KD og Formannskap
	Ei sterk og regional havn på Orkanger	Pågående	KD og KS
	Salg av kommunale næringstomter for å utvikle eksisterende og nytt næringsliv	Pågående	KD og Formannskap
	Samferdsel er viktig for næringslivet, både vei og offentlig transport. Gjelder både innad i kommunen og inn til kommunen	Pågående og krever økonomisk bevilgning	KD og KS
	Innsats inn mot virkemiddelapparatet for å synliggjøre muligheter for lokalt næringsliv	Pågående	KD og KS

Muligheter innenfor det grønne skiftet	Kommunen skal bidra med midler fra næringsfondet for å styrke gode sirkulære prosjekter	Pågående	KD og formannskap
	Erverve nye sentrale og attraktive næringsområder for å styre utviklingen dersom det er behov	Kontinuerlig til vurdering	KD og KS
	Være en god støttespiller til Thams innovasjon ved næringshageprogrammet og Thamsklyngen med sirkulære prosjekter	Pådriver inn mot samarbeids-partnere	KD og KS
	Tilrettelegge for innovasjon og nye bedriftsetableringer	Pågående	KD og formannskap
	Ha nok tilgjengelig og attraktivt næringsareal i arealplanen	Pågående	KD og KS
	Tilrettelegge for infrastruktur som gir Orkland konkurransefortrinn for bedriftsetablering	Pågående	KD og KS
	Tilrettelegge for kraftkrevende industri i grønn omstilling	Pågående	KD og KS

6. Mål og tiltak landbruk

6.1 Hovedmål landbruk:

Orkland har et kunnskapsdrevet landbruk, med bærekraftig produksjon, som gir grunnlag for økt verdiskaping, lønnsomhet, bosetting og attraktive kulturlandskap.

6.2 Prioriterte delmål innenfor landbruk

Delmål 1 Areal og landbrukseiendommer

Vi disponerer landbrukets arealressurser på en måte for gir grunnlag for økt landbruksproduksjon samtidig som vi ivaretar miljø- og klimahensyn.

Strategi	Tiltak	Når	Økonomi
Sterkt jordvern med fokus på den beste jorda og arealer i drift	Utarbeide jordvernstrategi	2024-2025	
Øke/opprettholde størrelsen på jordbruksareal i drift	Videreføre kommunalt tilskudd til nydyrking	Fortløpende	Minimum 300 000 per år
	Ved søknad om konsesjon på eiendommer hvor egen drift er lite aktuelt, skal det vurderes å avslå konsesjon (og heller styrke naboeiendommer i drift)	Fortløpende	
	Tidlig dialog med eiere som vil selge hele eller deler av en landbrukseiendom. Målet er mer salg til aktive nabobruk for å redusere jordleieandelen	Fortløpende	
	Følge opp jordleieavtaler, og jordeiere der det mangler avtale	Fortløpende, og eget prosjekt	Bør avsettes midler
Ivareta jordbrukets kulturlandskap gjennom god og aktiv jordbruksdrift	Stimulere til bruk av tilskuddsordninger som holder kulturlandskapet i hevd, SMIL, RMP og øvrige ordninger	Fortløpende	
Tilrettelegge for bosetting på landbrukseiendommer	Boplikten på landbrukseiendommer skal praktiseres strengt, og skal fortrinnsvis være personlig	Fortløpende	
	Våningshus eller andre bolighus skal ikke deles fra slik at det oppstår en landbrukseiendom uten beboelig våningshus	Fortløpende	
Tilrettelegge for god kårboligforvaltning	Kårboliger som ligger som en del av tunet eller med en beliggenhet hvor det er fare for driftsulemper, skal	Fortløpende	

	ikke fradeles (se i et langsiktig perspektiv)		
	Nye kårboliger kan oppføres når det er behov for ny boenhet av hensyn til drifta på eiendommen	Fortløpende	

Delmål 2 Jordbruk

Vi har et kunnskapsdrevet jordbruk, med bærekraftig produksjon, som gir grunnlag for økt verdiskaping, og samtidig gir trivsel og økonomi for den enkelte bonde og bidrar til levende bygder.

Strategi	Tiltak	Når	Økonomi
Stimulere til økt, variert og agronomisk god jordbruksproduksjon i hele kommunen	Arrangere fagmøter/temakvelder /studieturer med ulike temaer, inklusive økologisk produksjon og maskinsamarbeid	Flere per år	Søke tilskudd, eventuelt del av større prosjekt
	I samarbeid med næringas organisasjoner. Utarbeide beskrivelse for et flerårig utviklingsprosjekt for jordbruket i kommunen, herunder kurs med ulike temaer og profilering av landbruket – flerårig prosjekt med innleid prosjektleder	2024-2026	2 millioner. Vil kreve prosjektmidler (økonomiplan)
	Fortsette å gi en årlig støtte til Norsk landbruksrådgiving	Årlig	150 000 næringsfond
	Sørge for god dialog med aktive produsenter og faglag. Samarbeide om utviklingstiltak	Fortløpende	
Styrke produksjonsmiljøene og oppmuntre til framtidstro og entusiasme	Bidra til at det blir arrangert avløserkurs i ungdomsskolen	2025	10 000
	Arrangere grilldag og julekaffe på Landbrukscenteret Midt	Årlig	
Styrke kunnskapen om landbruket i samfunnet generelt (i samarbeid med næringa)	Bruke egne informasjonskanaler og lokalavisa til å formidle positive nyheter/framsnaking av bonden og landbruket	Fortløpende	
Øke beredskapen ved sykdom	Etablere Bondens nettverk	2024	20 000
Sørge for god veterinærkontakt	Søke om stimuleringstilskudd fra staten for å øke interessen blant	2024	

	veterinærer/veterinærstudenter for å delta i vaktberedskapen		
Avslutte kommunens engasjement i pelsdyrnæringa	Følge opp oppdretternes avvikling og sørge for gjennomføring av kommunens ryddeansvar. Søke Statsforvalter om skjønnsmidler	2024	1 000 000

Delmål 3 Skogbruk

Vi arbeider for å bygge opp en bærekraftig skogressurs, som gir grunnlag for økt råstoffuttak og verdiskaping.

Strategi	Tiltak	Når	Økonomi
Bidra til optimalisering innenfor skogbruket for økt verdiskaping og karbonopptak	Oppdatere hovedplanen for skogsbilveier i hele kommunen, herunder kartlegge flaskehals	2024	
	Målretta og riktig bruk av NMSK-midlene gjennom årlig vedtatte retningslinjer som blir utarbeidet i dialog med næringa. Prioritere NMSK-tilskudd til suppleringsplanting (i tillegg til statstilskudd)	Fortløpende	
	Prioritere tilskudd til etablering av skog som tåler et klima i endring, gjennom for eksempel økt fokus på ungsogpleie	Fortløpende	
Styrke en aktiv og nøytral skogeierveiledning	Videreføre Lensa Vest med oppsøkende virksomhet og oppfølging av nye skogeiere	2024->	60 000 per år (2022-tall)
Øke kunnskapen om skogressursen og forvaltning av skogen	Arrangere skogdager og skoleskogdager i samarbeid med skogeierlag og næringa	Fortløpende	

Delmål 4 Landbruksbasert næringsutvikling

Vi utnytter potensialet i et variert og produktivt landskap, og en av landets beste lakseelver til å utvikle nye næringer og mer lokal foredling.

Strategi	Tiltak	Når	Økonomi
Bygge omdømme for Orkland som	Etablere faste møtepunkter med samarbeidspartnere som produsentlaget	Fortløpende	

attraktiv og sterk region for mat og opplevelser	Smaker fra Orkland, Visit Orkland og næringshagen		
	Intern dialog om mulighetene i Inn På Tunet om kvalitetskrav og bruk av lokalprodusert mat	Fortløpende	
	Natur- og kulturlandskap, biologisk mangfold og opplevelser – bidra til at landbruket synliggjør kvalitetene som finnes i landskapet	Fortløpende	

Delmål 5 Klima

Vi har et landbruk som reduserer klimautslippene minst i tråd med nasjonale mål, dvs. vi øker bindingen av karbon, reduserer utslippene av klimagasser og tilpasser produksjonen til et klima i endring.

Strategi	Tiltak	Når	Økonomi
Bidra til å redusere utslipp av klimagasser fra landbruket	Prioritere å bruke en del av SMIL-midlene til klimatiltak på den enkelte gård for å redusere utslippet til luft både fra gjødsel og transport	Fortløpende	
	Informere om og oppfordre til å søke om dreneringstilskudd på vassjuk jord	Fortløpende	
Stimulere til økt karbonbinding i jord, beiter og skog	Stimulere til skogforyngelse, skogplanting og ungskogpleie. Prioritere NMSK-tilskudd til suppleringsplanting (i tillegg til statstilskudd).	Fortløpende	
	Stimulere til mer beiting i utmark og på innmarksbeiter gjennom informasjon, blant annet om tilskuddsordninger	Fortløpende og prosjekt	Inngå i flerårig prosjekt
Bidra til å tilpasse jord- og skogbruket til et klima i endring	Stimulere til/informere om naturbaserte løsninger for klimatilpasning, herunder informasjon om RMP-midlene	Fortløpende	
	Ved tiltak og søknader om tilskudd skal vi vurdere å gjenåpne lukka bekkeløp og sikre tilstrekkelig kantvegetasjon langs vassdrag av miljø- og flomhensyn	Fortløpende og prosjekt	Inngå i flerårig prosjekt
	Ved tillatelser til bygging av landbruksveier skal det stilles krav	Fortløpende	

	om at stikkrenner og bruer blir dimensjonert med klimapåslag og sikret på en god måte		
	Ta vare på naturlig flomdemping som myr, kroksjøer og vegetasjonssoner langs vassdrag	Fortløpende	
	Bruke NMSK-midler til å stimulere til en miljømessig god driftsteknikk i skogbruket i et endret klima, og stimulere til mer veibygging	Fortløpende	
Stimulere til tiltak i lokalt landbruk innenfor de øvrige satsingsområdene i jordbrukets klimaavtale	Stimulere til at flere gårdbrukere gjennomfører klimarådgiving på gårdsnivå/tar i bruk klimakalkulatoren. Oppfordre til å levere gjødsel til biogassanlegg	Fortløpende	

Delmål 6 Miljø

Vi utnytter landbrukets ressursgrunnlag på en måte som ivaretar naturmangfold, kulturlandskap, jord og vann.

Strategi	Tiltak	Når	Økonomi
Innta en aktiv rolle i Orklavassdraget vannområde. Bidra i Søndre Fosen vannområde	Årlig tilskudd til vannområdeforvaltningen der vi bidrar med vår andel i samarbeidet (samlet inntil 1,0 årsverk og driftsmidler)	2024-2030, årlig	Minimum 252 000 (2023) til Orkla og 35 000 til Søndre Fosen
	Forvalte tilskudd og lovverk slik at det bidrar til å nå miljømålene i regional vannforvaltningsplan. Tiltak som bedrer vannmiljøet skal prioriteres høyt (SMIL)	Fortløpende	
Bidra til kartlegging av miljøverdier og miljøutfordringer som grunnlag for kunnskapsbaserte tiltak og god forvaltning	Søke tilskuddsmidler til å gjennomføre egne kartlegginger i områder hvor det er behov for mer kunnskap om både hjortevilt og andre vilt- og miljøverdier. Viltfond kan også prioriteres til kartlegging av fugl, amfibier og pattedyr. Dette både for å ta vare på det biologiske mangfoldet, og jord- og skogressursene	2024-2025	Viltfond og eventuelt tilleggsfinansiering, eventuelt SMIL

Bidra til å redusere landbrukets bidrag til miljøforringelse og forsøpling	Bevisstgjøring og informasjon om miljøvennlige driftsmetoder. Bedre jordhelse og tilskuddsordninger	Fortløpende	
	Støtte opp om og bidra med informasjon om presisjonslandbruk	Fortløpende	
	Rundballeplastprosjekt der informasjon, bevisstgjøring og innsamling av plast er sentralt	Finansiering kreves	Inngå i flerårig prosjekt
Bidra til at landbruket ivaretar miljøet og hensynet til friluftinteressene	Bidra til at all kunnskap om naturverdier (for eksempel MIS og andre naturverdier) er lett tilgjengelig	Fortløpende	
Øke bekjempelsen av fremmede arter	Stimulere grunneiere til å bekjempe og hindre spredning av fremmede arter gjennom informasjon/opplæring og bruk av aktuelle tilskuddsordninger	Fortløpende	
	Stille krav i saksbehandlingen og rutinene slik at fremmede arter ikke spres i forbindelse med tiltak/daglig drift	Fortløpende	
Bidra til at Orkla fortsatt skal være en av landets beste lakseelver	Årlig støtte til Orkla Fellesforvaltning	Årlig	98 000 næringsfond

7. Forventede resultater og konklusjon for næring og landbruk

Temaplanen har som mål å tilrettelegge for utvikling av eksisterende næringsliv og landbruk, og tiltrekke nye næringer for å bygge opp under kommunen som næringskommune nummer 1 i Trøndelag.

Tiltakene som er skissert i planen vil gi Orkland økt attraktivitet og forsterke kommunens rolle som nærings- og landbrukskommune og tiltrekke flere arbeidstakere til Orkland.

Det er forventninger om at kommunen vil tiltrekke seg flere innbyggere enn SSB sine prognoser i fremtiden. Det er ikke målsatt antall innbyggere i planen, men tiltakene skal legge til grunn for økt befolkningsgrunnlag i Orkland og være en kommune som er attraktiv for innbyggere, arbeidere og bedrifter inklusivt landbruksforetak som har næringsvirksomhet i Orkland.

Vedlegg. Landbruket i Orkland

Orklands plassering i Trøndelag

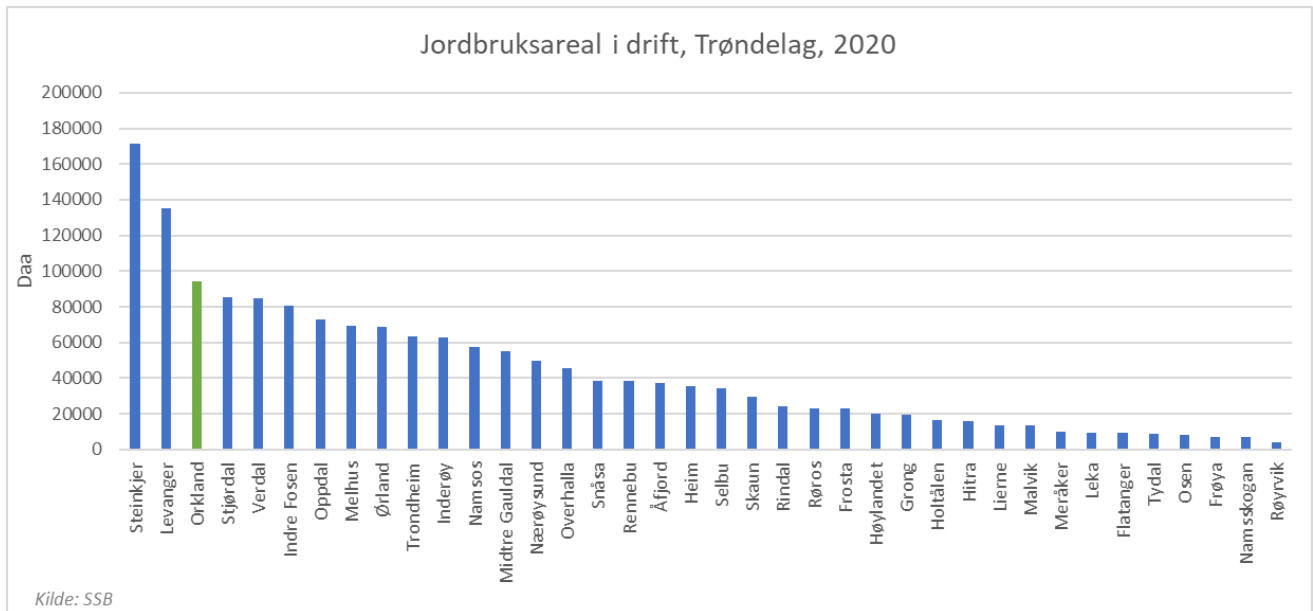

Fig. 1 Jordbruksareal i drift i pr. kommune i Trøndelag 2020

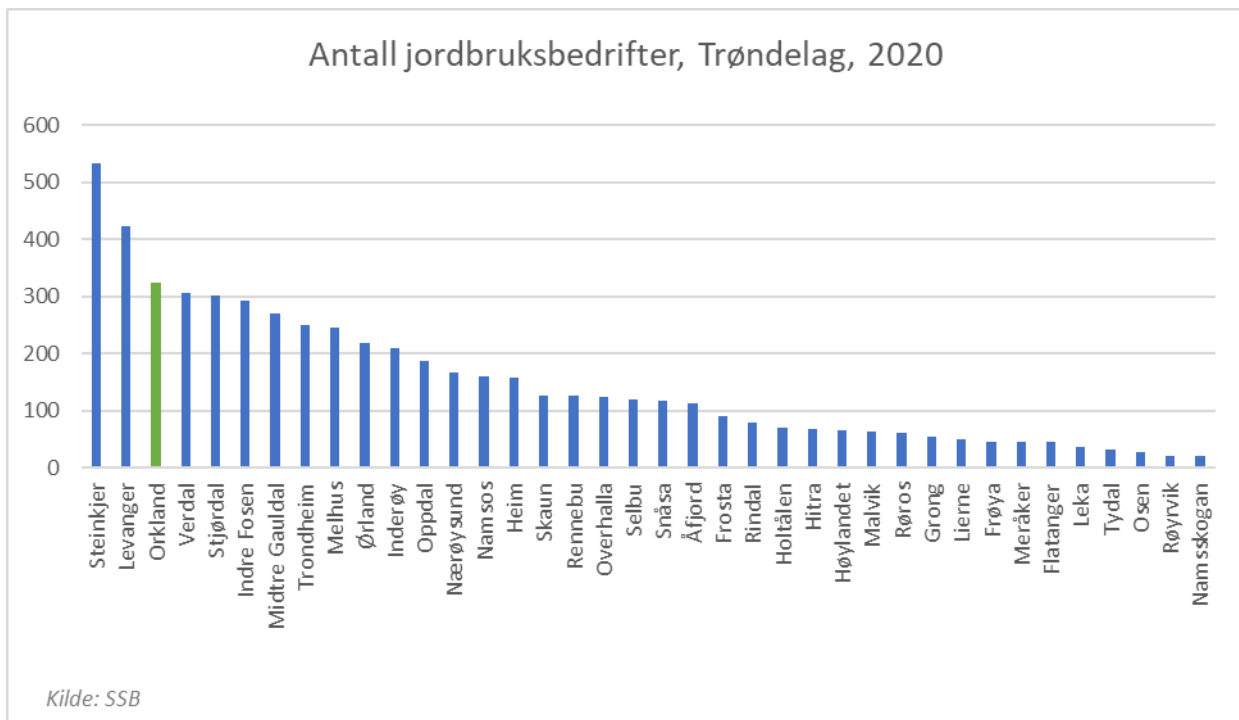

Fig. 2 Antall jordbruksbedrifter/søkere om produksjonstilskudd pr. kommune Trøndelag 2020

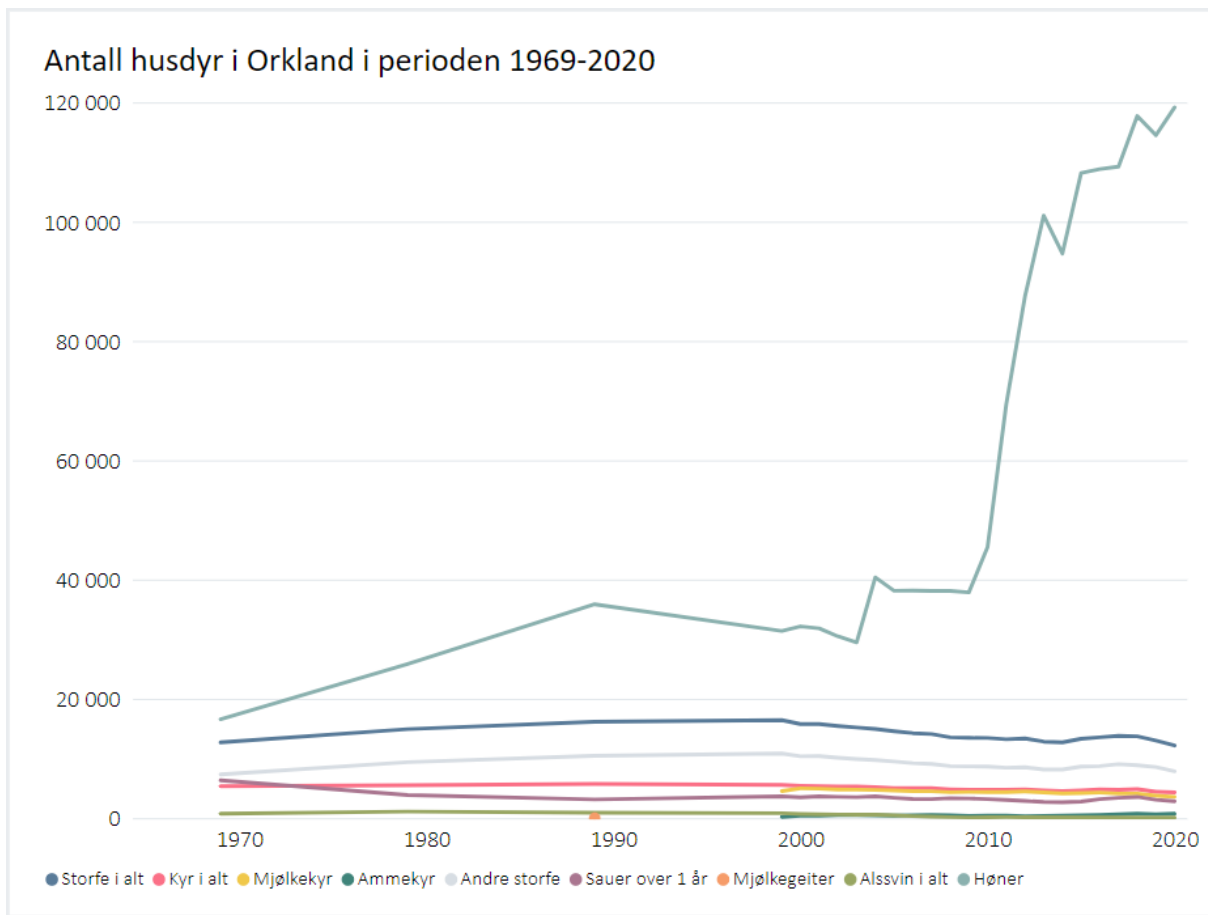

Fig. 3 Antall husdyr (alle husdyrslag) i perioden 1969-2020, Trøndelag i tall. Før 2020 er hele tidligere Snillfjord kommune tatt med

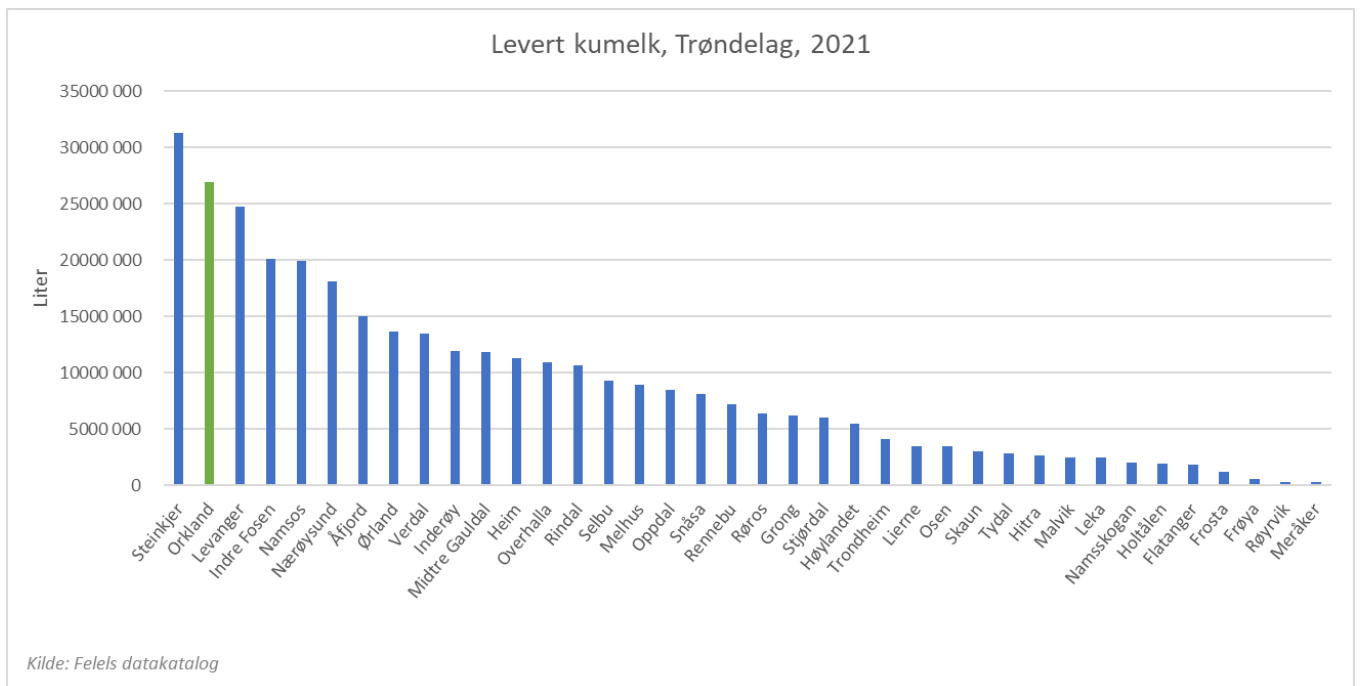

Fig. 4 Leveranse av kumelk 2021

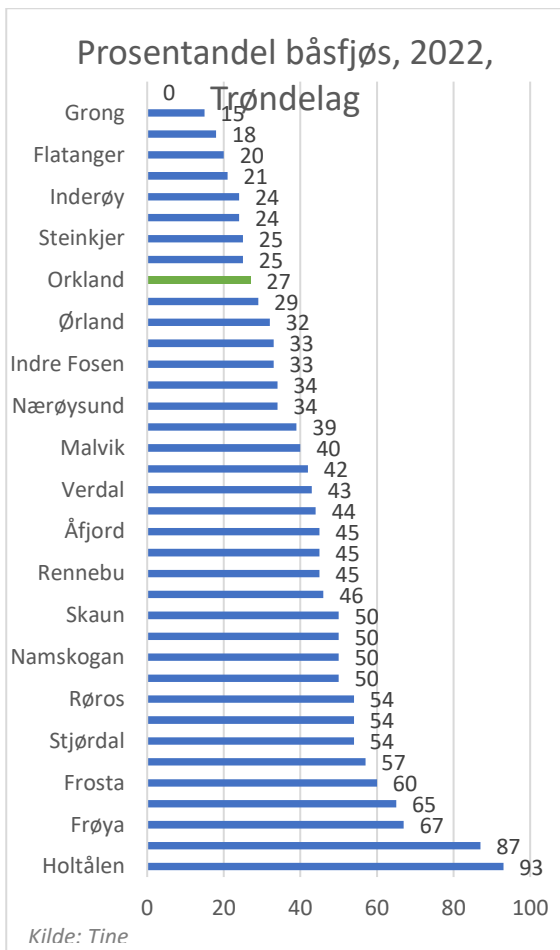

Fig. 5 Andelen båsfjøs 2023, Trøndelag. Kilde: Tine Rådgiving og medlem v/ distriktssjefen 22.03.23

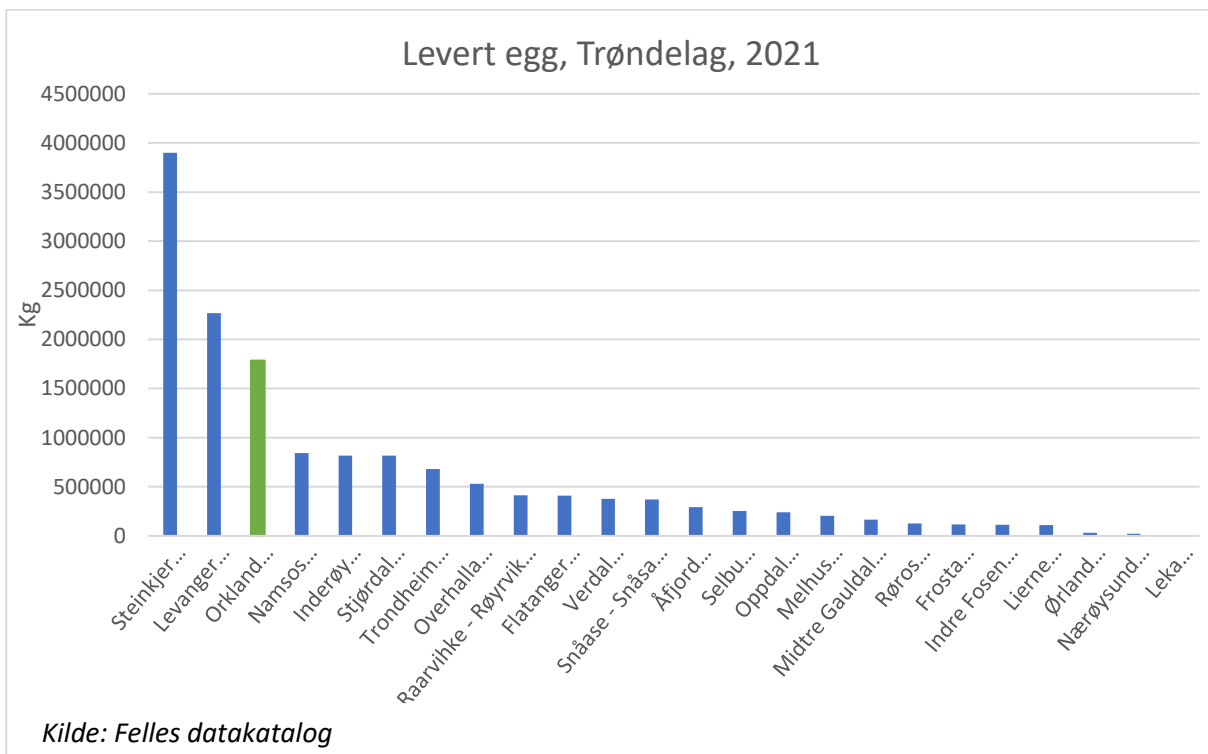

Fig. 6 leveranse av egg pr. kommune i Trøndelag, 2021

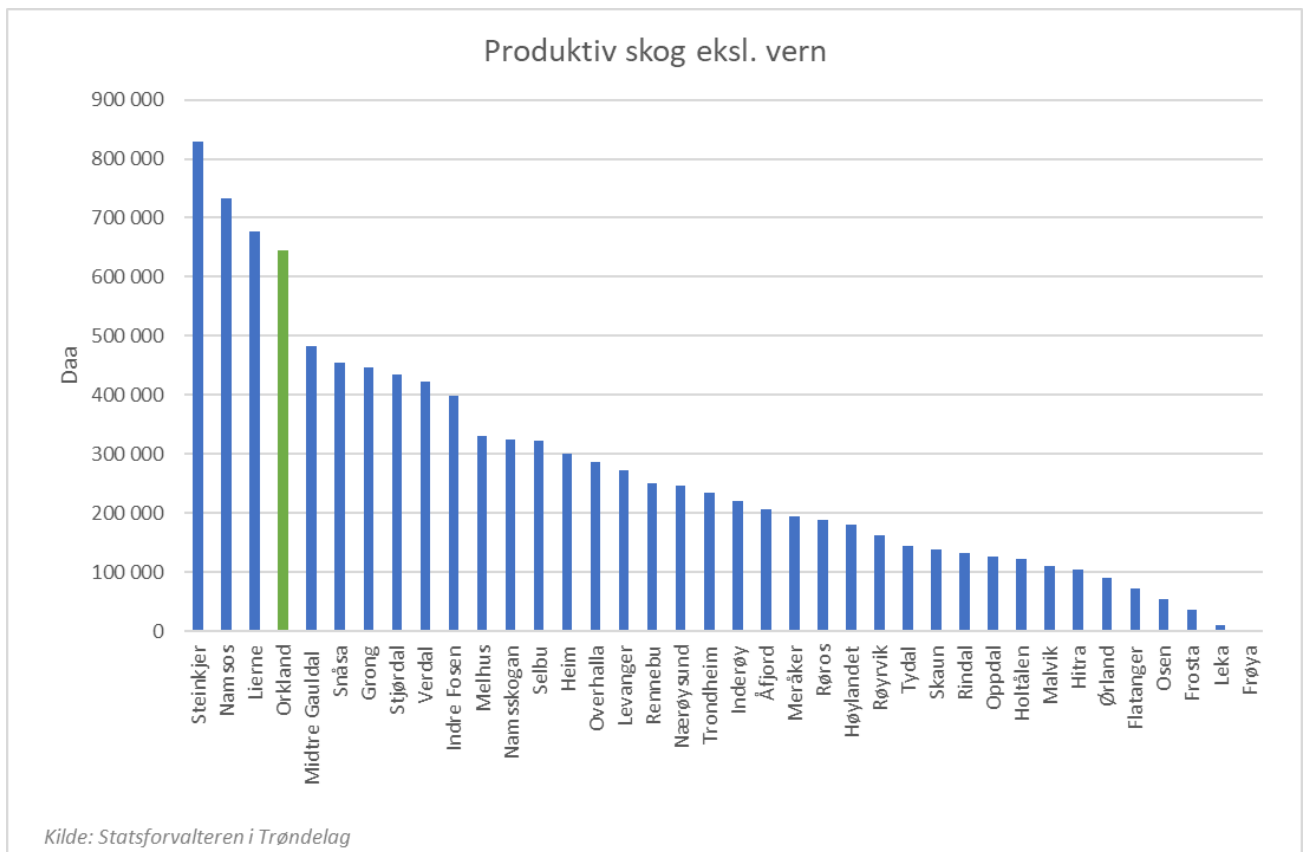

Fig. 7 Produktivt skogareal ekskl. verna areal pr. kommune i Trøndelag

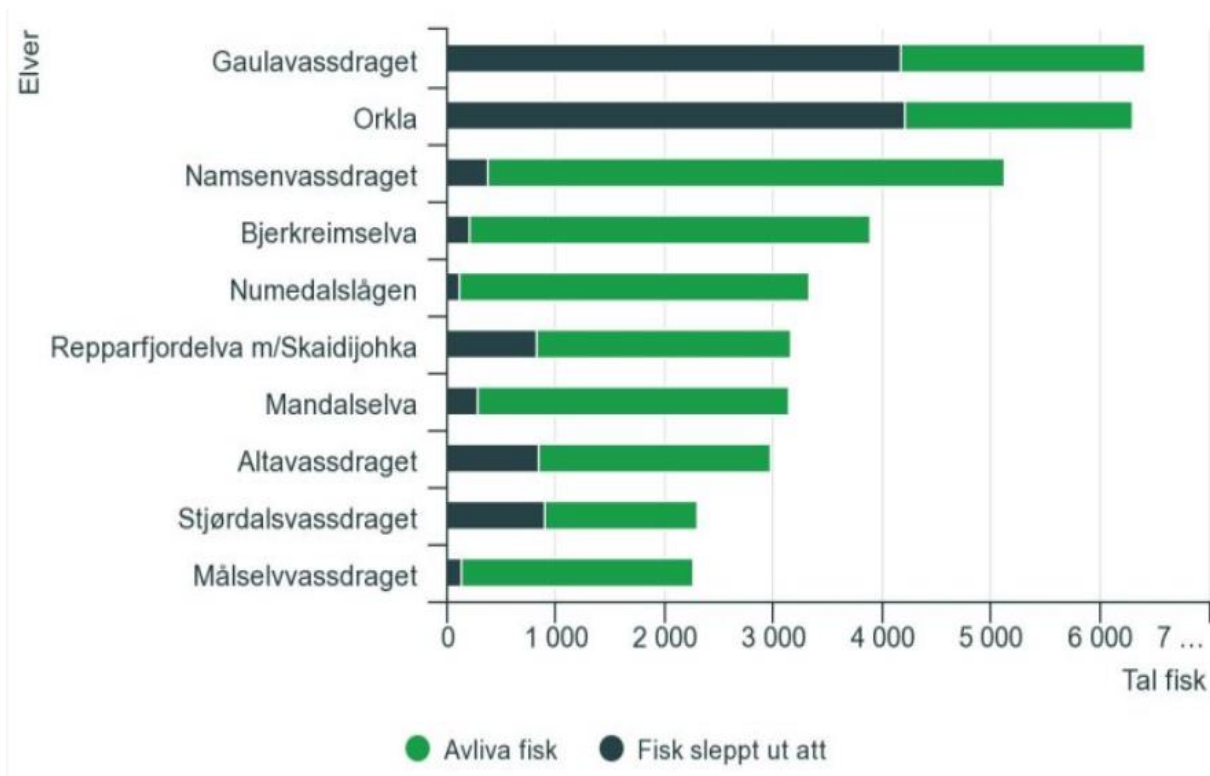

Fig. 8 Elver med størst fangst av atlantisk laks, 2022. Kilde: NJFF

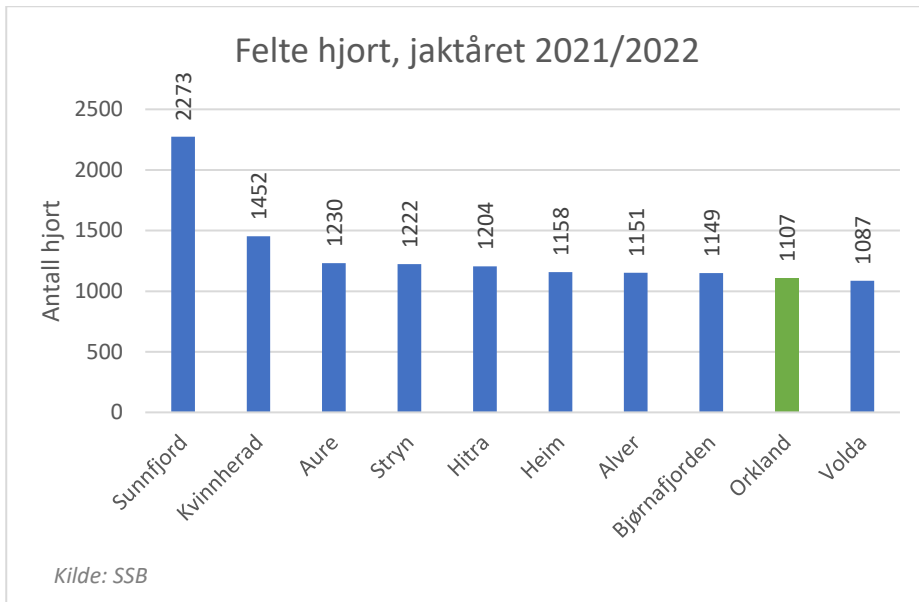

Fig. 9 Felte hjort 2021

Utviklingen i Orkland

Jordbruket

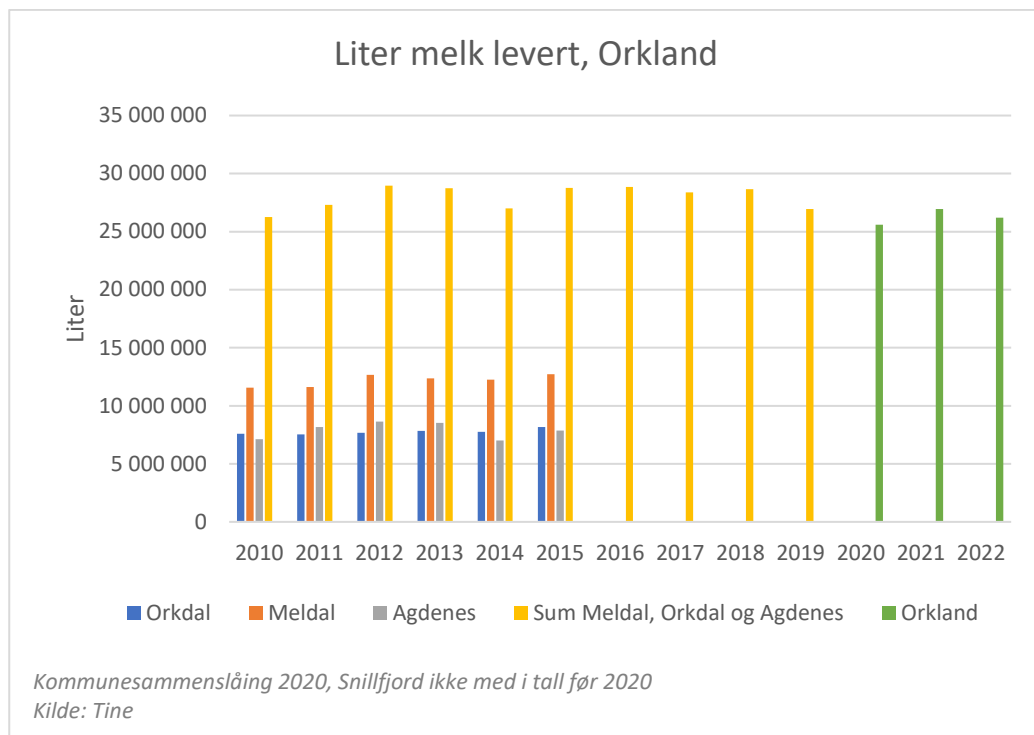

Fig. 10 Liter levert melk 2010-2022, delvis fordelt på tidligere kommune, unntatt Snillfjord før 2020

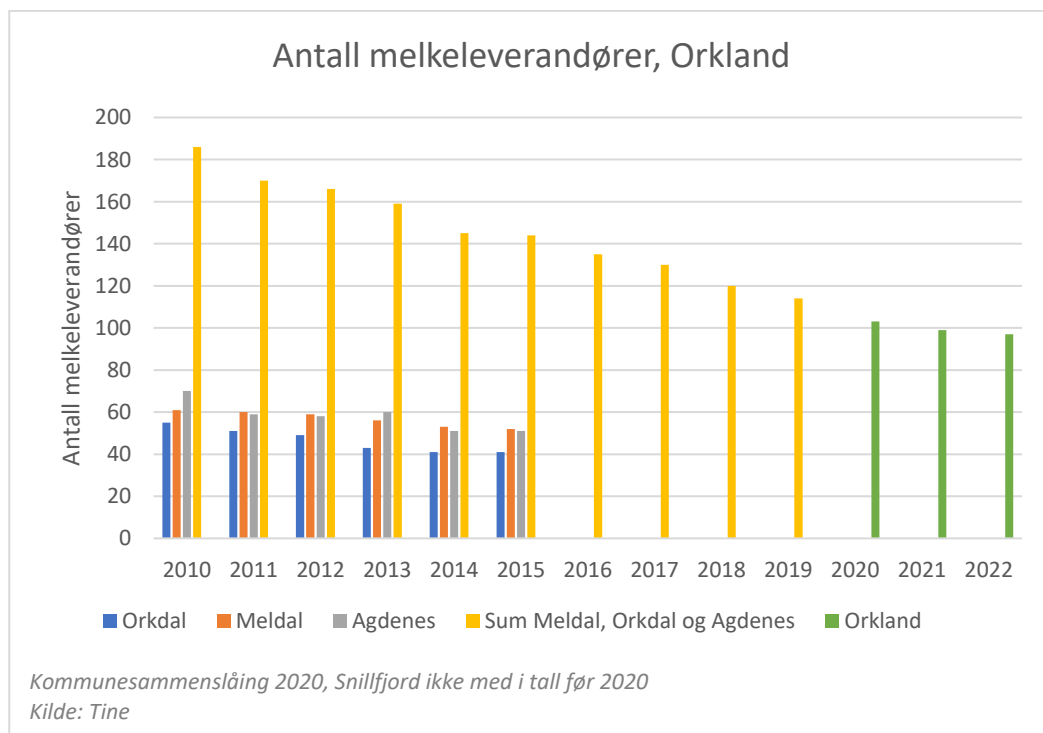

Fig. 11 Antall melkeleverandører 2010-2022. Snillfjord kommune er ikke med i tall før 2020.

Utvikling i antall dekar jordbruksareal i drift i Orkland i perioden 2000 - 2020

Fig. 12 Antall daa jordbruksareal i drift 2000-2020. Kilde: SSB, Trøndelag i tall. Hele Snillfjord er med i tall før 2020.

Utvikling i antall jordbruksbedrifter i alt i Orkland i perioden 1969 - 2020

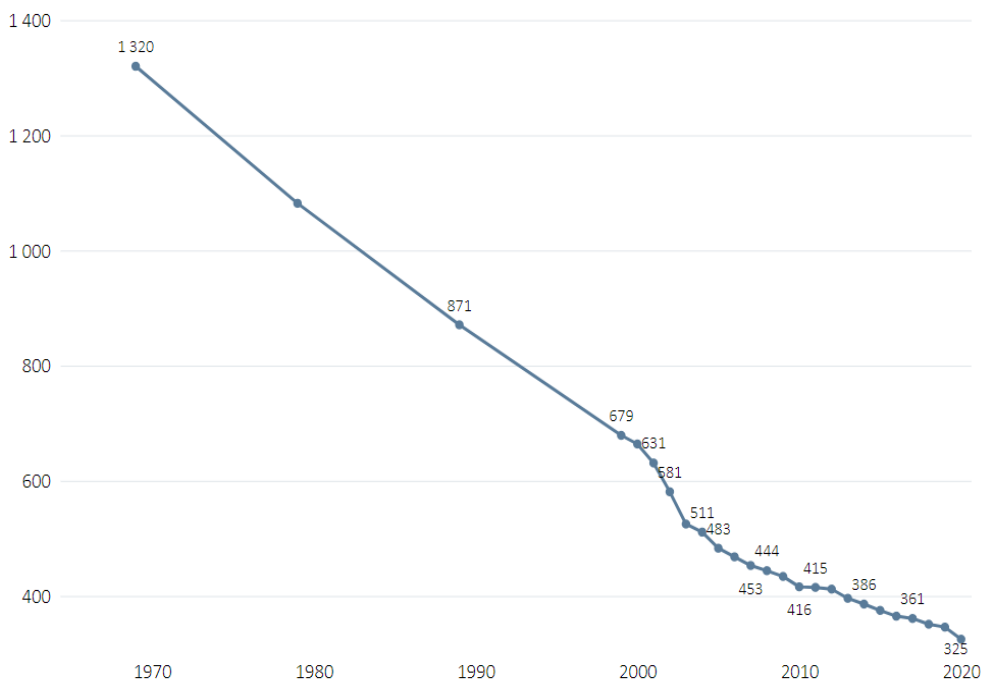
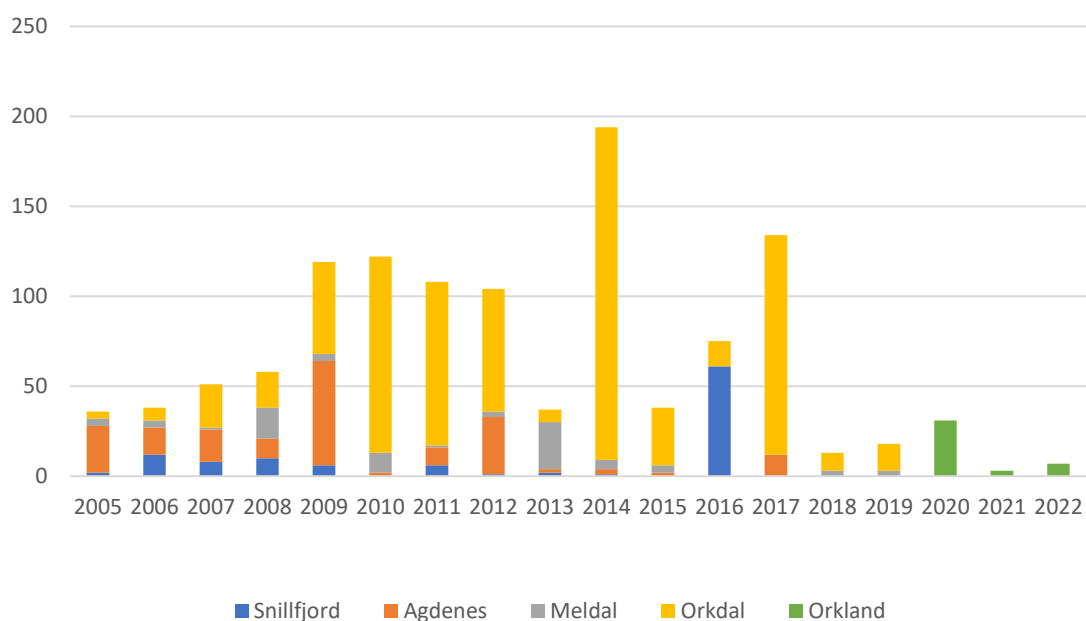

Fig. 13 Utviklingen i antall jordbruksbedrifter/søkere om produksjonstilskudd. Kilde SSB, Trøndelag i tall. Hele Snillfjord er med i tall før 2020.

Omdisponering av dyrka og dyrbar jord, Orkland

Kommunesammenslåing 2020. Hele Snillfjord kommune med i tall før 2020.
Kilde: SSB

Fig. 14 Omdisponering av dyrka og dyrbar jord pr. tidligere kommune og Orkland 2005-2020

Produksjonstilskudd og avløsertilskudd – utbetalinger Orkland						
Årstall	Ant foretak	Totaltilskudd	Arealtilskudd	Husdyrtilskudd	Bunnfradrag	Avløser-tilskudd ferie/fritid
2020	336	94 449 129	31 123 701	52 169 224	- 1 902 193	13 058 397
2021	320	103 065 850	37 218 544	55 081 366	-1 846 126	12 612 066
2022	312	132 824 797	46 760 495	74 360 092	-1 823 514	13 527 724

Fig. 15 Utbetalinger av produksjonstilskudd og avløsertilskudd ferie og fritid 2020-2022, kilde landbruksdirektoratet/Orkland kommune

Tilskuddsordning	2020	2021	2022
Drenering (tilsagn)	739 290	305 700	307 880
Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) tilsagn	952 935	1 021 032	1 701 872
Sykdomsavløsning	3 312 069	3 109 437	1 468 088
Regionale Miljøtilskudd (RMP)	1 775 563	2 169 466	2 977 698

Fig. 16 Tilsagn/utbetalinger tilskudd til ulike tiltak Orkland 2020-2022, kilde Landbruksdirektoratet/Orkland kommune

Skogbruket

Nøkkeltall	5059 Orkland	i dekar
Barskog		506 450
Blandingsskog		70 797
Lauvskog		86 042
Skog på myr		2 605
Vernet		20 299
Produktivt skogareal ekskl. vern		645 595

Fig. 17 Nøkkeltall for skogbruket i Orkland, kilde: Statsforvalteren i Trøndelag

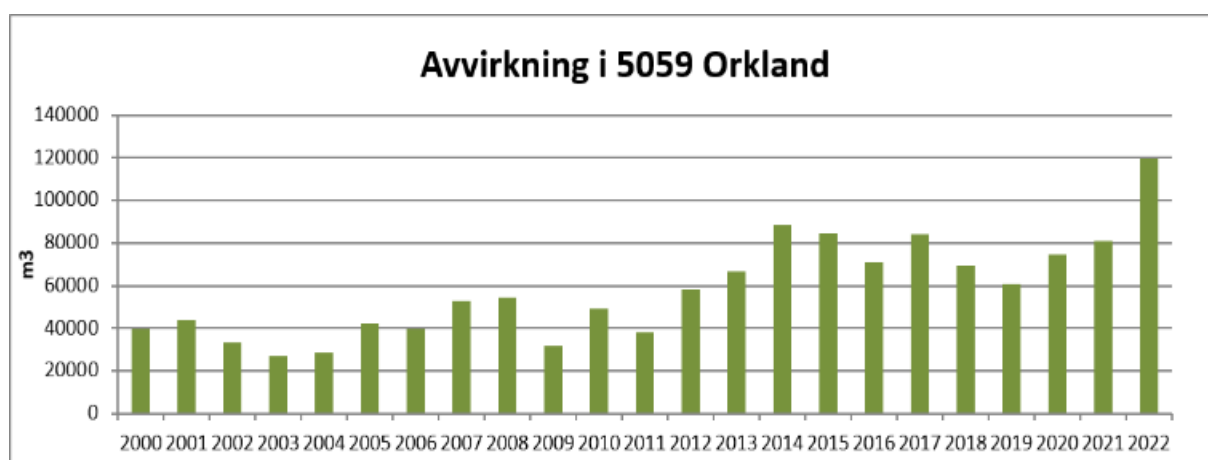

Fig. 18 Avvirkning i Orkland 2000-2022, kilde: Statsforvalteren i Trøndelag

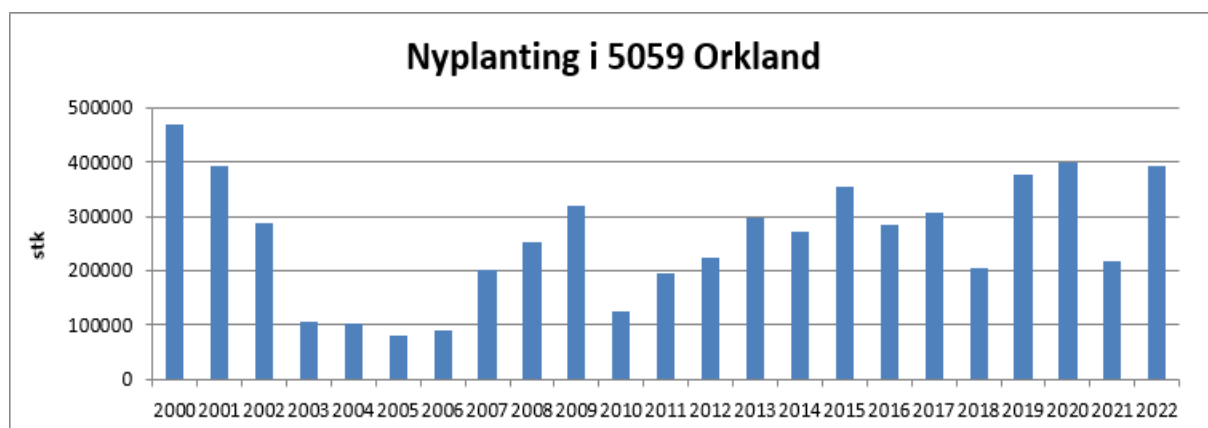

Fig. 19 Nyplanting i Orkland, kilde: Statsforvalteren i Trøndelag

Fiske og hjortevilt

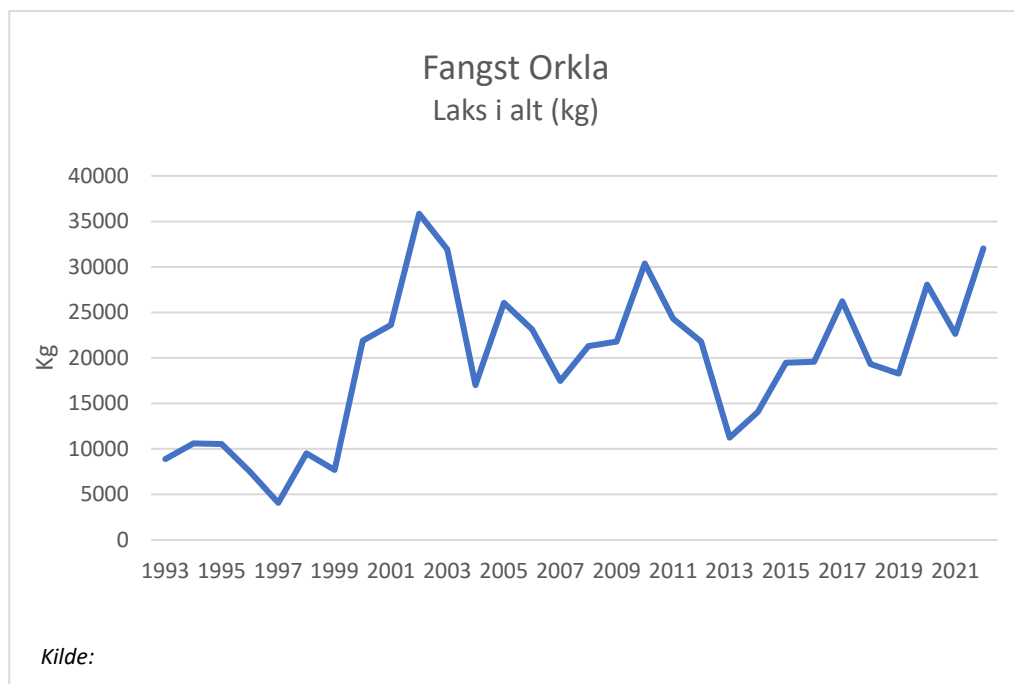

Fig. 20 Fangst av laks i Orkla 1993-2021

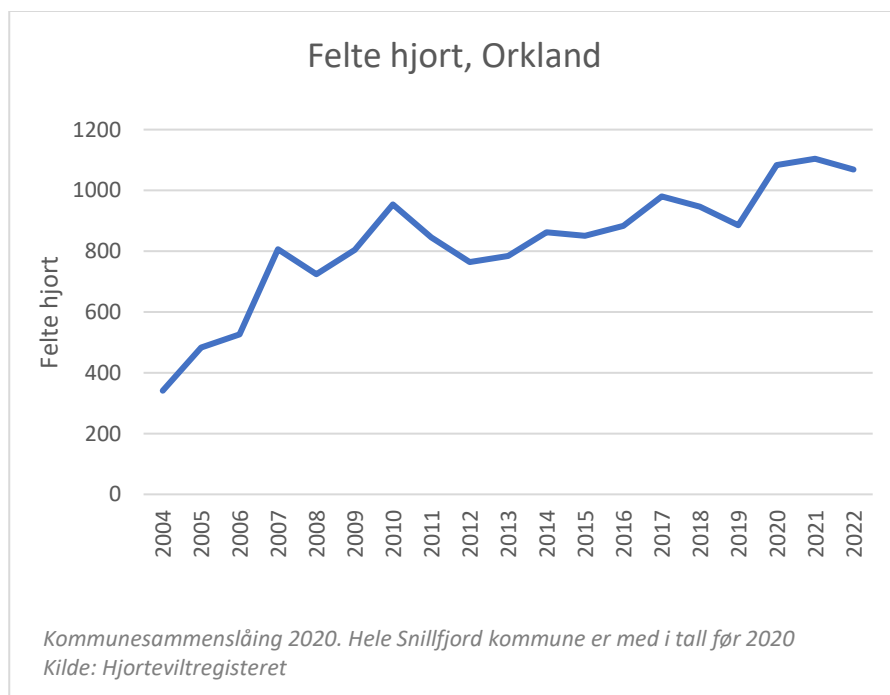

Fig. 21 Felte hjort Orkland 2004-2022

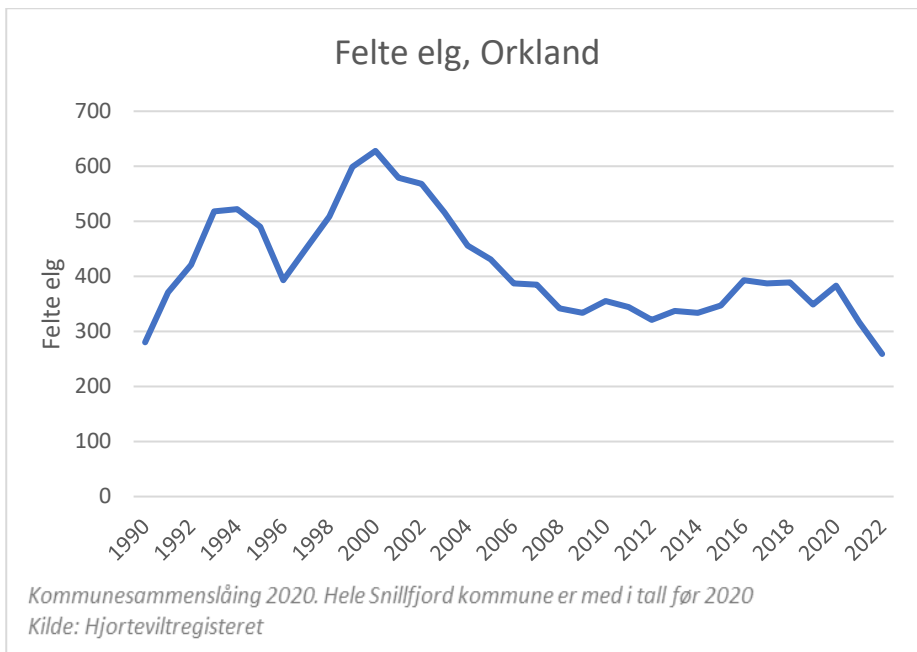

Fig. 22 Felte elg Orkland 1990-2022

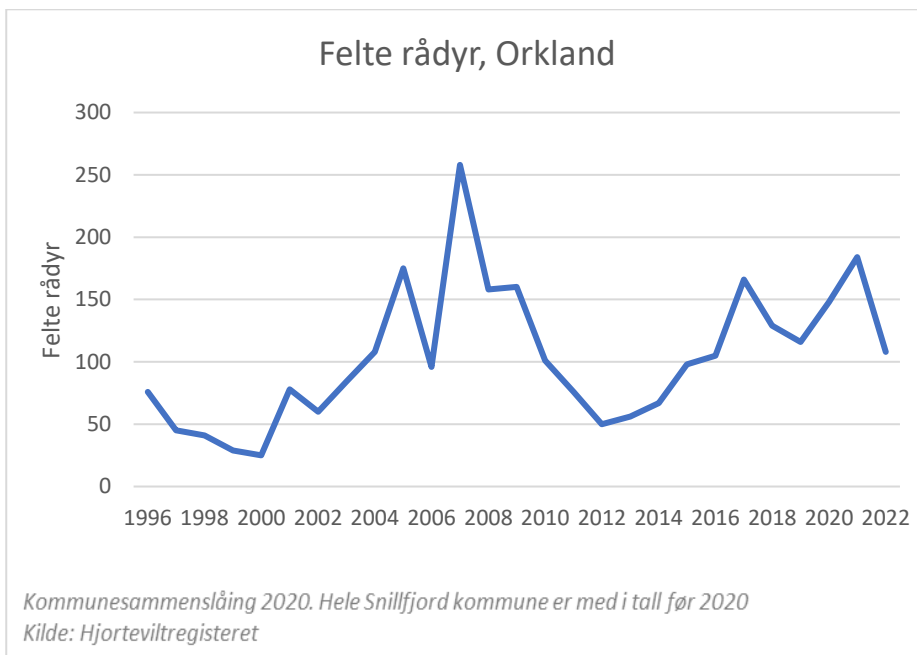

Fig. 23 Felte rådyr Orkland 1996-2020